

مدیریت شهری

شماره ۳۱ بهار و تابستان ۹۲

No.31 Spring & Summer

۸۳-۱۰۶

زمان پذیرش نهایی: ۱۳۹۱/۲/۱۱

زمان دریافت مقاله: ۱۳۹۰/۹/۸

ارائه الگوهای روشی مطلوب تبدیل شهر تهران به شهر آموزش‌دهنده (با تأکید بر اصول و تجارت جهانی)

محمد جواد مهدوی نژاد*

محمد رضا بمانیان - دانشیار گروه معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

مصطفویه امینی - کارشناس ارشد معماری، دانشکده هنر و معماری، دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران.

Presentation of the models and methods of transformation of Tehran to Educating City (with the emphasis on international basement and pragmatism program)

Today more than ever the city, large or small, offers countless opportunities for education. For the first time the theory of Educating City released as international convention in 2004. Educating cities must offer all inhabitants, as prerequisites, growing objective for the community, education in the values and practices of a democratic citizenship: respect, tolerance, participation, responsibility. Educating cities must interest public consensus, programmers' heritage and services. The main scope of this paper is about determining the design principles of educating cities in Iran. The most important goal of this study is presentation of a model which turns Tehran to an educating city.

Keywords: educating cities, citizenship, Educating City theory, Tehran

چکیده

با مطرح شدن نظریه شهر آموزش‌دهنده، در دهه اول قرن بیست و یکم که بسیار مورد استقبال عموم صاحب‌نظران قرار گرفت و در سال ۲۰۰۴ میلادی به عنوان یک کنوانسیون بین‌المللی مطرح شد، این فرصت پیش آمد تا از امکانات موجود در شهر نیز برای آموزش شهروندان استفاده شود. در حقیقت، شهر آموزش‌دهنده، شهری است با هویت خاص خود، که می‌تواند بخشی از هویت یک ملت را تشکیل دهد. از این‌رو هدف اصلی این تحقیق، بررسی کردن ابعاد کلی و خصوصیات شهرهای آموزش‌دهنده در سراسر دنیاست تا بتوان با الهام از معیارها و اصول مطرح شده، معیارها و اصولی برای تبدیل شهر تهران به شهر آموزش‌دهنده تدوین کرد. سوالات اصلی پژوهش عبارتند از: چگونه آموزش را می‌توان با شیوه‌های غیرمستقیم به مخاطبان و افرادی که در یک فضای شهری حاضر می‌شوند، انتقال داد؟ و اصول طراحی که برای ایجاد شهرهای آموزش‌دهنده لازم هستند، کدامند؟ روش تحقیق موردنظر به کار رفته در این پژوهش روش تحلیل محتواست، که در آن تجربه‌های صورت گرفته در کشورهای مختلف در حوزه طراحی و تدوین محیط‌های آموزش‌دهنده، مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد و با استفاده از تکنیک‌های توصیفی - تحلیلی نتایج را استخراج نموده، و با بهره‌گیری از تکنیک‌های مطالعه تطبیقی برای شرایط و نیازهای جامعه ایرانی باز طراحی می‌شود.

واژگان کلیدی: شهرهای آموزش‌دهنده، شهروند، آموزش شهروندان، نظریه شهر آموزش دهنده.

* نویسنده مسئول مکاتبات، شماره تماس: ۰۹۱۲۳۳۶۰۹۷۷، رایانه: Mahdavinejad@modares.ac.ir

مقاله حاضر برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد مصطفویه امینی به راهنمایی دکتر محمد رضا بمانیان در دانشگاه تربیت مدرس می‌باشد. بدین وسیله از حمایت‌های اداره کل مطالعات اجتماعی و فرهنگی شهرداری تهران قدردانی می‌شود.

مقدمه

المهد الى اللحد» یعنی در همه عمر، از گهواره تا گور، در جستجو و طلب علم باشید. در شعری از فردوسی حکیم و شاعر بزرگ ایرانی چنین آمده است که: زمانی میاسای ز آموختن * اگر جان همی خواهی افروختن. از این احادیث و اشعار گران مایه، می‌توان دریافت که مقوله آموزش منحصر به افراد، زمان یا مکان خاصی نیست و این امر نیز محدود به مدرسه یا تنها مکان‌های آموزشی نیست و برای پیش‌برد اهداف جامعه، آموزش باید در هر مکان و هر زمان انجام گیرد.

در این پژوهش سعی بر آن است تا با بررسی مهارت‌های شهروندی مطرح شده توسط متخصصان این امر و با مروری بر دویست تجربه صورت گرفته در سطح جهان، در زمینه شهر آموزش‌دهنده، به هدف اصلی تحقیق که عبارتست از ارائه مدلی برای تبدیل شهر تهران به یک شهر آموزش‌دهنده دست پیدا کرد.

۲- آموزش مستقیم و آموزش غیرمستقیم

۱- تعریف آموزش مستقیم و غیرمستقیم

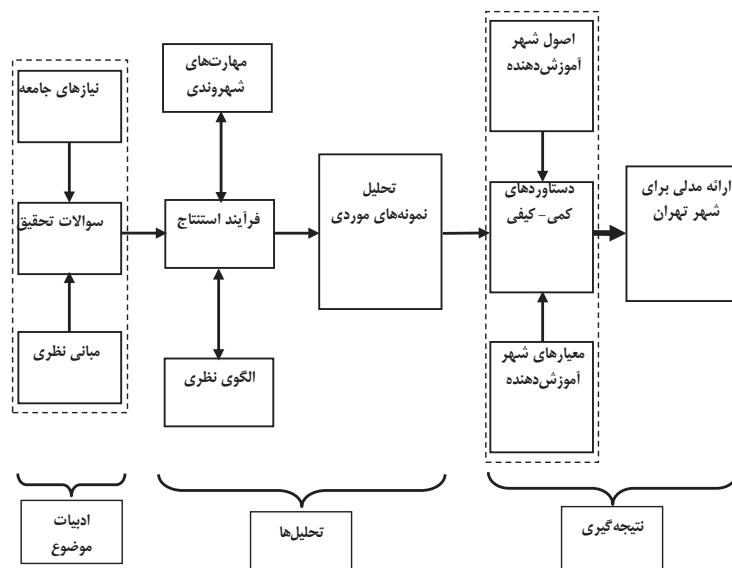
در جامعه‌ای که سیستم تعلیم و تربیت آن بدون بحث و انتقاد، مسائل آموزش داده شده را می‌پذیرد و بدون تفکر منعکس می‌کند، خطر پدید آمدن انسان‌هایی فاقد

به‌هر اندازه که بر میزان دانش بشری افزوده می‌شود، به همان اندازه نیز نیاز به آموزش در میان افراد جامعه بشری بالاتر می‌رود. آموزش مفهومی است که از گذشته‌های دور با بشر و جامعه بشری همراه بوده است. هر آن‌چه بیشتر زمان می‌گذرد و هر اندازه بیشتر انسان با مفاهیم جدید آشنا می‌شود، جایگاه آموزش بیشتر نمایان می‌گردد. در دنیای معاصر از آموزش و یادگیری به عنوان یک رویداد مهم فرهنگی یاد می‌شود، آموزش و یادگیری در بستری از فرهنگ و فعالیت فرهنگی شکل می‌گیرد و طبیعتاً نتیجه‌ای که از این امر حاصل می‌شود نیز یک امر فرهنگی خواهد بود. در دنیای معاصر همه شئون حیات بشر با علم وابستگی پیدا کرده؛ به طوری که، هیچ‌شأنی از شئون حیات بشر را جز با کلید علم نمی‌توان انجام داد و به معنای کلی، آموزش تبدیل به یکی از بخش‌های اصلی زندگی انسان معاصر شده است. پرورش انسان‌ها در میان ائمه و پیشوایان دین و بزرگان این مرز و بوم نیز امری سفارش شده است. پیامبر اکرم می‌فرمایند: «طلب العلم فریضهٔ علیٰ کل مسلم» یعنی جستجو و تحصیل علم بر هر مسلمانی فرض و واجب است (اصول کافی، ج ۱، ۳۰)؛ و در جایی دیگر می‌فرمایند: «اطلبوالعلم من

مدیریت شهری

دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۱ بهار و تابستان ۹۲
No.31 Spring & Summer

■ ۸۴ ■

نمودار ۱. نموذار فرآیند تحقیق، مأخذ: نگارندگان.

نیروی استدلال و تفکر در جامعه افزایش می‌باید. امروزه تدریس، بیشتر به معنای انتقال معلومات از ذهن معلم به شاگرد است و ذهن فراگیران ابیاشته از مطالبی می‌شود که با نیاز و فکر آن‌ها متناسب نیست و زمینه رکود علمی و دل‌زدگی از فعالیت‌های علمی را فراهم می‌سازد. به طور کلی، در تدریس از دو الگوی کلی برای انتقال مطالب به دانشآموzan استفاده می‌شود:

۱- روش سخنرانی یا روش مستقیم، ۲- روش مشارکتی یا روش غیرمستقیم.

روش سخنرانی و روش مشارکت داشجو در امر یادگیری از روش‌های رایج در آموزش می‌باشد. برخی از تحقیقات نشان داده که حدود ۸۰ درصد اطلاعات ارائه شده، توسط روش مرسوم سخنرانی که در اکثر دانشگاه‌های کشور استفاده می‌شود، در عرض ۸ هفته فراموش می‌شود. اگرچه یادگیری بهروش سخنرانی برای همگان در برخه‌هایی از زمان اجتناب‌ناپذیر است، اما در این روش به دانشجو فرست تفکر که ضرورت یادگیری است، داده نمی‌شود (زرشناس، مومنی دانایی و دیگران، ۱۳۹۰، ص ۲۵). ادانل، ریو و اسمیت (۲۰۰۷) از آموزش مستقیم تعریف زیر را به دست داده‌اند: یک شکل نظام‌مند آموزش، که برای ایجاد تسلط در دانشآموzan، در ارتباط با دانش و مهارت‌ها، مورد استفاده قرار می‌گیرد. مویجس و رینالدز (۲۰۰۲) اثربخش‌ترین راهبرد آموزشی را آموزش مستقیم می‌دانند. آن‌ها برای آموزش مستقیم ویژگی‌های زیر را برشمده‌اند:

- معلم به‌طور فعال و مستقیم به همه دانشآموzan کلاس آموزش می‌دهد.
- درس به خوبی سازمان‌دهی می‌شود هدف‌های درس به‌روشنی بیان می‌شوند، موضوع‌های اصلی مورد تأکید قرار می‌گیرند و نکات مهم در پایان درس خلاصه می‌شوند.
- موضوع‌های درسی در گام‌های کوچکی ارائه می‌شوند به‌گونه‌ای که هر موضوع پیش از تدریس موضوع بعدی به‌وسیله دانشآموzan به‌خوبی فهمیده شود.
- مهارت‌های سطح پایین و مطالب آسان سریع آموزش داده می‌شوند، تا برای هدف‌های سطح بالاتر و تفکر و

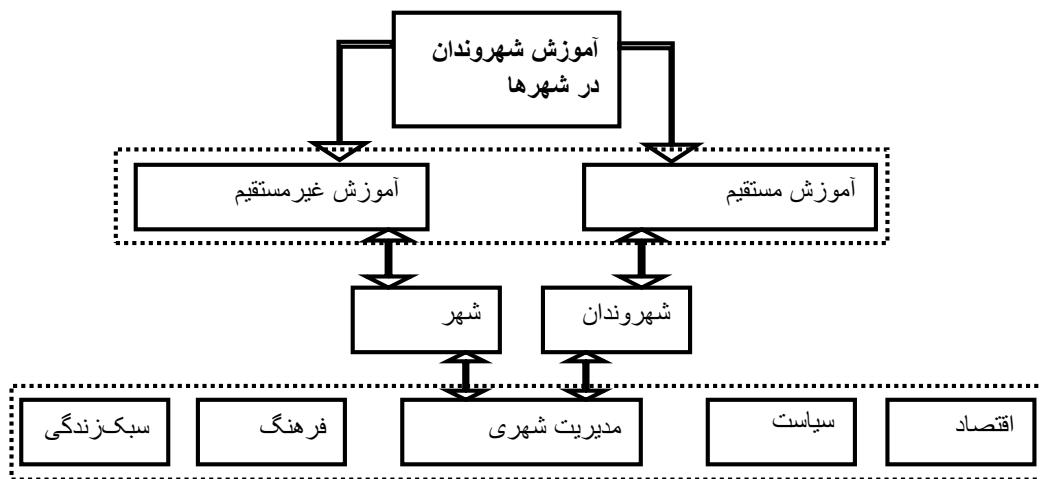
حل مسئله، وقت آموزشی بیشتری در اختیار معلم باشد.
۵- معلم در آغاز درس‌های تازه، از پیش سازمان دهنده استفاده می‌کند.

یکی از ایرادهای وارد به این روش این است که در این روش آموزشی دانشآموzan و دانش‌جویان فعال نیستند، حوصله‌شان سر می‌رود، قدرت خلاقیت‌شان پرورش نمی‌یابد و صرفاً به صورت گیرنده اطلاعات درمی‌آیند. در مجموع این روش برای آموزش پاره‌ای از موارد مفید دانسته شده و برای بسیاری از موارد آموزشی روشنی غیر موثر است.

یادگیری مشارکتی بهروشی گفته می‌شود، که در آن یادگیرندگان، در گروه‌های کوچک باهم کار می‌کنند و برای دستاوردهای جمیعی‌شان مورد تقویت قرار می‌گیرند. یادگیری مشارکتی پیشرفت یادگیرندگان را در تمام پایه‌های تحصیلی و همه تکالیف یادگیری از مهارت‌های اساسی گرفته تا حل مسئله تأمین می‌کند. در عین حال که، روش یادگیری مشارکتی دارای امتیازهای فراوانی است، اگر در استفاده از آن دقت به کار بسته نشود، ممکن است نتایج رضایت‌بخشی بهار نیاورد. استفاده موفقیت‌آمیز از این روش مستلزم این است که معلم در این کار مهارت کافی داشته باشد (سیف، ۱۳۸۷، ص ۵۴۸-۵۰۳).

یکی از مهم‌ترین کاربریت‌های الگوی تدریس یادگیری مشاوره‌ای یا غیرمستقیم زمانی است که معلم تلاش می‌کند، دانشآموzan را به هر قیمتی شده از طریق دادن تمرین و عرضه مطالب درسی به حرکت در آورد. فرهنگ ایرانی بیش از هر چیز بر آموزش‌های غیرمستقیم شهروندان همراه با قرارگیری آنان در فضاهای شهری واقعی تاکید می‌کند (Mahdavinejad, ۶۷۷؛ Moradchelleh, ۲۰۱۱).

از سوی دیگر، خلاقیت زمانی در آموزش نهادینه می‌شود که بتوان آموزش را همراه با فرآیند انجام عمل به مخاطب انتقال داد (مهدوی‌نژاد، ۱۳۸۴، ص ۵۸). بنابراین، آموزش باید مبتنی بر مفاهیم روابط انسانی باشد تا بر مبنای موضوعات درسی. در فضاهای شهری نیز به عنوان یکی از محیط‌های آموزش‌دهنده، شهروندان می‌توانند هم‌زمان تحت تأثیر هر دو مدل آموزش مستقیم و غیرمستقیم قرار

نمودار ۲. آموزش مستقیم و غیرمستقیم شهروندان، مأخذ: نگارندهان.

خانواده، مدرسه، وسائل ارتباط جمعی و گروه دوستان یا جامعه به مرتب دارای اهمیت بیشتری هستند. برای یک کودک خانواده مهم‌ترین گروه نخستین است، اما وقتی کودک وارد مدرسه می‌شود، معلم برای او به عنوان فردی که باید از او تقلید کرد اهمیت می‌یابد. در همین دوران گروه همسالان نیز به گروه مرجع تبدیل می‌شوند.

خانواده: خانواده اولین گروه اجتماعی است که فرد بدان ملحق می‌شود و اولین کارگزار جامعه‌پذیری در زندگی کودک است. کودک زبان را در خانواده می‌آموزد، ارزش‌ها و قواعد اخلاقی را یاد گرفته و روابط اجتماعی با دیگران را می‌آموزد.

مدرسه: مدرسه، آینه ارزش‌های حاکم بر جامعه و به تعبیری منعکس کننده ساختار ارزش‌های آن است. مطالعات بی‌شماری بر اهمیت آموزش و پرورش در تعیین نگرش‌ها و رفتارهای سیاسی تاکید نموده‌اند. برای مثال، کلمن (۱۹۶۵) معتقد است که آموزش و پرورش رسمی ابزار اصلی تغییر نگرش‌ها و دگرگوئی‌های ساختارهای اجتماعی و تعیین کننده الگوهای سیاسی جدید است.

گروه همسالان: از دیدگاه روان‌شناسی اجتماعی، گروه نقش مهمی در رشد اجتماعی کودکان و نوجوانان و ارائه الگو به آن‌ها دارد. یکی از مهم‌ترین این گروه‌ها، گروه همسالان است. به اعتقاد اریکسون در دوره نوجوانی فرد یک فرد، بسیار متعدد می‌باشند. از میان این عوامل با یک بحران روانی- اجتماعی رو به رو می‌شود زیرا این

بگیرند و تمامی مسائل مربوط به زندگی شهروندی را از طریق این روش‌های آموزشی فرا می‌گیرند.

۲-۲ انواع محیط‌های آموزشی محیط، بستری برای شکل‌گیری بسیاری از ویژگی‌های رفتاری است. به بیانی دیگر بسیاری از عواطف، عادات، سلاطیق و حتی طرز نگرش‌ها و نشسته و برخاسته‌ها، به گونه‌های شگرف از محیط تأثیر می‌پذیرند. به همین خاطر است که بسیاری از صاحب‌نظران، محیط را دانشگاهی نامیده‌اند که هر فرد با توجه به زمینه‌ها و استعدادهای خویش می‌تواند از آن بیاموزد و در معرض تأثیرات آن قرار گیرد، دانشگاهی که

هیچ‌گاه فرد از آن فارغ‌التحصیل نمی‌شود. بنابراین توجه به محیط و تلاش برای شناخت آن، می‌تواند زمینه‌ساز فهم ریشه‌ای بسیاری از رفتارها و هنجارهایی باشد که در جامعه شکل می‌گیرد. اگر یادگیری را امری اجتماعی بدانیم آنگاه باید بپذیریم که تحقق این امر در خلاء امکان پذیر نیست، بنابراین نمی‌توانیم یادگیری را فقط برآیند آموزش‌های معمول در مدرسه بدانیم، بلکه چه بخواهیم چه نخواهیم، یادگیری فقط در انحصار مدرسه نیست و رقبای دیگری در این میان مدعی سهمی برای خویش می‌باشند.

چنین به نظر می‌رسد که منابع آموزش دهنده نگرش‌های یک فرد، بسیار متعدد می‌باشند. از میان این عوامل

مدیریت شهری

دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۱ بهار و تابستان ۹۲
No.31 Spring & Summer

دوران، دوره انتقال از خانواده به اجتماع است.

وسایل ارتباط جمیعی: رادیو، تلویزیون، روزنامه و اینترنت چنان پوشش کاملی از امور سیاسی و نگرش‌های مربوط به آن‌ها فراهم می‌سازند که به نظر می‌رسد گریز از تأثیر آن‌ها غیرممکن باشد. قدر مسلم این رسانه‌ها با چنان قدرتی که دنیا را به یک دهکده جهانی تبدیل کرده‌اند، می‌توانند در شکل‌دهی به نگرش‌ها و رفتارهای شهروندی تأثیر زیادی داشته باشند (شارع‌پور، ۱۳۸۳، ص ۲۹۹-۳۱۴). در واقع یادگیری و آموزش تنها در انحصار مدارس باقی نمی‌ماند و سایر عوامل پیرامونی نیز در آموزش فرد دخیل می‌باشند. در یک تقسیم‌بندی کلی چهار محیط آموزشی مختلف را می‌توان شناخت که عبارتند از: خانواده، مدرسه، جامعه، رسانه‌های گروهی. که هر یک نقشی در آموزش فرهنگ‌ها به فرد بازی می‌کنند.

محتوا، مهارت یا فرآیند محور سازمان‌دهی برنامه درسی قرار می‌گیرد و از رشته‌ها و مواد درسی مختلف برای توضیح و تبیین آن بهره می‌جویند. در این رویکرد، استقلال رشته‌ها از بین می‌رود و مرزبندی‌های رشته‌ای به طور موقت کنار گذاشته می‌شود. این رویکرد با عنوان‌بینی مختلف و شکل‌های متعدد بیان شده است. از جمله تحت عنوان تلفیق محتوا و تلفیق مهارت‌ها و فرآیندها، رویکرد شبکه‌ای، برنامه درسی همبستگی، برنامه درسی هسته اصلی و دیگر نام‌ها آمده است (احمدی، ۱۳۸۸، ص ۹۸).

در عصر جدید عوامل چندی باعث ظهور و بروز رویکردهای تلفیقی در میان علوم و فنون جدید شدند که باعث شد انسان‌ها نیاز به آموزش‌هایی همه‌جانبه داشته باشند. از جمله این عوامل می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

۱) انسان و پیچیدگی‌های آن و هم‌چنین طبیعت و ابعاد مختلف آن و تعدد و تکثر رهیافت‌ها.

۲) رشد بیش از حد و روز افزون مرزها در علوم.

۳) تولید علوم مطلوب، که می‌توان آن‌ها را در سه دسته جریانات مسیحی، جریانات پست مدرن و جریانات اسلامی خلاصه کرد.

۴) دریافت این حقیقت که نظام‌های محتوایی رشته‌ها، در واقع نوعی طبقه‌بندی عملی، برای دانش و موضوعات تحقیقی - پژوهشی وابسته به آن رشته به‌شمار می‌رفته و الزاماً به معنای مبنای برای سازمان‌دهی آموزشی نمی‌تواند مفید و ضروری واقع شود.

در مجموع رویکردهای تلفیقی در پی این هستند که با ارائه سازماندهی خاصی از آموزش، فرسته‌هایی را برای فرآگیران فراهم سازند تا با اصول، مبادی، روش‌ها و موضوعات متنوع در قلمروهای متعدد آشنا شوند (پیغماری، ۱۳۹۰). برنامه درسی تلفیقی روحیه گروهی و کار مشارکتی دانش‌آموزان را ارتقا می‌دهد و فرآگیران به طور فعال درگیر برنامه‌ریزی برای یادگیری می‌شوند. این برنامه درسی باعث حضور بیشتر افراد در کلاس درس، انجام تکلیف به‌طور مرتبت و نگرش بهتر نسبت به آموزش‌گاه می‌شود. این روش به‌طور عام بوده و برای تمام دوره‌های تحصیلی کاربرد دارد.

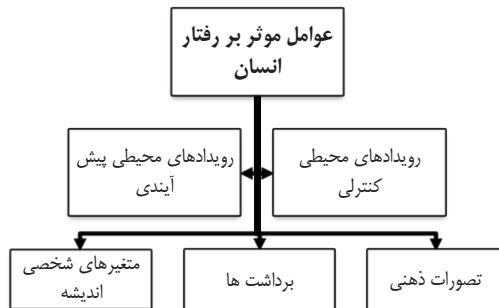

نمودار ۳. محیط‌های چهارگانه آموزشی، مأخذ: نگارندگان.

۲-۳ انباستگی در آموزش (آموزش تلفیقی)

فرآیند آموزش در ادوار پیشین به‌طور خاص به انتقال مجموعه‌ای از علوم و ارتقا نظام آموزشی موجود و اعتبار بخشیدن به ارزش‌های حاکم بر رفتارهای فرد یا جامعه محدود می‌شد، و زنجیره‌ای خاص از روش‌ها و ارزش‌های آموزشی را شامل می‌شد. اما در دنیا مدرن امروزی با توجه به نیازهای انسان‌ها و گستردگی شدن دامنه ارتباطات و فعالیت‌های افراد، شیوه‌های آموزش نیز توسعه یافته و رویکردهای نوینی جایگزین روش‌های قبلی شده است، که در این روش‌ها اهمیت اصلی به شخص انسان داده می‌شود. آشنایی با این روش‌ها و طبقه‌بندی‌های جدید برای رسیدن به مرزهای نوین و ارزش‌های خاص بهویژه در عرصه علوم مرتبط با انسان‌ها و ارزش‌های انسانی امری ضروری می‌باشد.

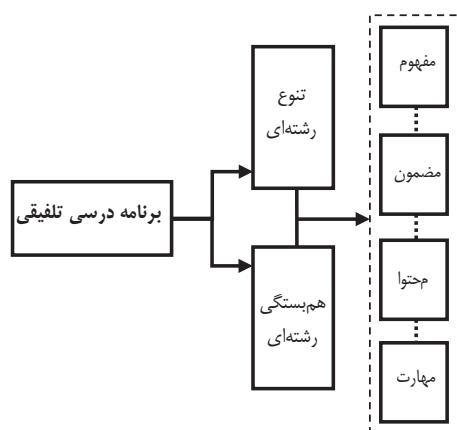
در برنامه درسی میان رشته‌ای؛ یک مفهوم، مضمون،

نمودار ۵. عوامل موثر در یادگیری اجتماعی، مأخذ: نگارندگان.

هم متغیرهای واسطه‌ای ذهنی (متغیرهای خود تحمیلی یا خود ساخته) و هم متغیرهای پیامدی محیطی. لذا، روان‌شناسان پیرو این نظریه در بررسی عوامل موثر بر رفتار، نه تنها به تحلیل رویدادهای محیطی پیش آیندی (که برانگیزند رفتار هستند) و رویدادهای محیطی پیامدی (که در کنترل رفتار دخیلند) می‌پردازنند، بلکه آن‌ها طبقه دیگری از عوامل تعیین کننده رفتار یعنی متغیرهای شخصی اندیشه‌ها، برداشت‌ها و تصورات ذهنی فرد را نیز مورد توجه قرار می‌دهند. این متغیرهای شخصی، محصول تاریخچه یادگیری فرد هستند که بر روشی که از طریق آن شرایط محیطی رفتار فرد را تعیین می‌کنند تأثیر می‌گذارند (سیف، ۱۳۸۱، ص ۳۱۲-۳۱۱). مفهوم یادگیری، در نظریه یادگیری اجتماعی به بخش‌های عمیق‌تری از جامعه توسعه می‌یابد.

۲-۳ مهارت‌های شهروندی
اکثر مباحثه‌های صورت گرفته در عصر معاصر، پیرامون مسئله شهروندی، به نوعی وابسته به تعریف تی. اج مارشال (۱۹۵۰) از شهروندی است. وی شهروندی را وضعیتی معرفی می‌کند؛ که در آن فرد عضویت کامل در جامعه داشته باشد. در این تعریف جایگاه مردم مستقل از ارزش نسبی آن‌ها در کمک به فرآیندهای اقتصادی است. در نتیجه، اگرچه شهروندی مفهومی غیر اقتصادی است اما به طور مستقیم بر ساختار اجتماعی یک جامعه معین تأثیر می‌گذارد (گارسیا، ۱۹۹۶، ص ۹). یونگ استدلال می‌کند که شهروندی در حقیقت مجموعه‌ای از ارتباطات

نمودار ۴. برنامه درسی تلفیقی، مأخذ: نگارندگان.

۳- یادگیری اجتماعی ۱- مفهوم یادگیری اجتماعی

مفهوم یادگیری را می‌توان به صورت‌های مختلف تعریف کرد: کسب دانش و اطلاعات، عادت‌های مختلف و مهارت‌های متنوع و راههای گوناگون حل کردن مسائل. همچنین می‌توان یادگیری را به عنوان فرآیندی رفتارها و اعمال مفید و پسندیده و حتی به عنوان کسب رفتارها و اعمال مضر و ناپسند تعریف کرد. معروف‌ترین تعریف یادگیری به قرار زیر است: یادگیری به فرآیند ایجاد تغییر نسبتاً پایدار در رفتار یا توان رفتاری، که حاصل تجربه است گفته می‌شود و نمی‌توان آن را به حالت‌های موقتی بدن مانند آن‌چه بر اثر بیماری، خستگی یا مصرف داروها پدید می‌آید نسبت داد (سیف، ۱۳۸۱، ص ۲۸). یکی از نظریه‌های معروف رفتارگرایی شناختی، نظریه یادگیری اجتماعی است که در تدوین آن آلبرت بندورا بیش از دیگران سهم داشته است. بندورا (۱۹۹۷، ص ۱۱-۱۲) درباره عوامل کنترل کننده رفتار انسان گفته است: از دیدگاه یادگیری اجتماعی، مردم نه به وسیله نیروهای درونی رانده می‌شوند، نه محرک‌های محیطی آن‌ها را به عمل سوق می‌دهد. بلکه کارکردهای روان‌شناسی بر حسب یک تعامل دوچانبه بین شخص و عوامل تعیین کننده محیطی تبیین می‌شوند.

بر اساس نظریه یادگیری اجتماعی، هم متغیرهای پیش آیندی محیطی در ایجاد و نگهداری رفتار موثرند

عمدی بین مردمی است که می‌خواهند از حالت طبیعی یعنی حالتی که زندگی به صورت منزوی، فقیرانه و حیوانی جریان دارد اجتناب ورزند. از این‌رو شهروندی نوعی قرارداد اجتماعی است که هدف اصلی آن، ارتقا رفاه و امنیت در سطح جامعه است و ضرورتاً به این امر می‌پردازد که افراد یک جامعه چگونه باید رفتار کنند تا به این هدف برسند (عسکریان، ۱۳۸۵، ص ۲۵).

با توجه به این تعریف برای داشتن شهری پیش‌رفته با شهروندانی آگاه و کارا در این مسیر باید آموزش‌هایی برای کسب مهارت‌ها و دانش‌های لازم به آن‌ها داده شود. در ابعاد آموزش شهروندی، بعد سیاسی، اجتماعی و فرهنگی قرار دارد. بعد سیاسی، معطوف به ایجاد احساس مسئولیت در فرآگیرنده‌گان نسبت به حفظ منافع جامعه یا عموم مردم است. بعد اجتماعی، معطوف به ایجاد تحکیم روابط متقابل بین اعضای یک جامعه است. بعد فرهنگی، معطوف به آگاهسازی فرآگیرنده به ارزش‌های فرهنگی است که وجه تمایز قوم او را از اقوام دیگر فراهم می‌آورد (وزیری، جهانی، ۱۳۸۵، ص ۱۶۸).

مهارت‌های شهروندی بخش وسیعی از مهارت‌های مورد نیاز شهروندان برای زندگی امروزی را شامل می‌شود. با توجه به حضور چشم‌گیر افراد در شهرها، برای رسیدن به یک توسعه پایدار متعادل در در یک شهر پایدار، حضور فعال شهروندان در فعالیت‌ها و برنامه‌ریزی‌های شهری، یکی از نکات بسیار کلیدی در این امر می‌باشد (Mahdavinejad, Amini ۲۰۱۱: ۴۰۶-۴۰۷).

ارتباط میان مهارت‌های شهروندی و آموزش را می‌توان در نظرات بیان شده پیرامون فلسفه تربیتی ملاحظه کرد. به نظر افلاطون شهر زیبا و نیک تنها بر بنیاد تربیت پی افکنده می‌شود (قائدی، ۱۳۸۵، ص ۱۹۰). بسیاری از نیازهای امروزین شهروندان برای زندگی در شهرهای جدید حاصل پیشرفت فناوری اطلاعات و ارتباطات

است، که از آن با عنوان شهروند الکترونیک یاد می‌شود (بمانیان و دیگران، ۱۳۸۸، ص ۷۲). در نتیجه توسعه هر جامعه در تمامی ابعاد خود اعم از اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و فرهنگی نیازمند حضور و مشارکت همه جانبه شهروندان آن جامعه دارد. از این‌رو، می‌توان گفت که

آینده شهرها توسط شهروندان آن ساخته می‌شود و برای پیشرفت در عرصه‌های فوق و ساختن شهری آرمانی، نیاز به شهروندانی است که بتوانند در این مسیر آگاهانه قدم بگذارند. در نتیجه بحث پیرامون آموزش مهارت‌ها و فرهنگ شهروندی برای داشتن جامعه‌ای پیشرفتی امری ضروری و حیاتی تلقی می‌شود. به عبارتی دیگر، عامل مهمی که می‌تواند یک جامعه را به پیش برده و آن را بسازد آموزش و رشد مهارت‌های شهروندی برای قرار گرفتن در متن جامعه است. در حقیقت، باید حس شهروندی را در میان افراد جامعه گسترش داد و این امر مستلزم این است که فرد به نوعی از حقوق، وظایف و منافع خود در جامعه آگاه شود.

۴- بیان مسئله و روش تحقیق

۱- بیان مسئله

اهمیت یادگیری اجتماعی در پیش‌برد اهداف فرهنگی جامعه، و نقش اصلی جامعه عنوان یکی از محیط‌های اصلی آموزشی، یکی از مسائل مهمی است که همواره مورد توجه مسئولان مدیریتی یک شهر و حتی یک کشور قرار گرفته است. تئوری شهر آموزش‌دهنده در دهه اول قرن بیست و یکم مورد استقبال عموم صاحب‌نظران قرار گرفت و در سال ۲۰۰۴ میلادی به عنوان یک کنوانسیون بین‌المللی مطرح شد، لیکن جنبه‌های مختلف این قضیه و ابعاد گوناگون آن هنوز به طور کامل به اجرا در نیامده است. از این‌رو هدف اصلی این تحقیق، بررسی کردن ابعاد کلی و خصوصیات شهرهای آموزش‌دهنده در سراسر دنیاست، تا بتوان با الهام از معیارها و اصول مطرح شده، معیارها و اصولی برای طراحی شهرهای آموزش‌دهنده در ایران تدوین کرد.

۴- سوالات تحقیق

۱- چگونه آموزش را می‌توان با شیوه‌های غیرمستقیم به مخاطبان و افرادی که در یک شهر حاضر می‌شوند انتقال داد؟

۲- در تجربه‌های صورت گرفته در آموزش‌های غیرمستقیم در فضاهای و بخش‌های مختلف مجموعه‌های شهروندان آن جامعه دارد. از این‌رو، می‌توان گفت که

دسته‌بندی شدند که شامل: ۱- قاره آمریکا، ۲- قاره اروپا، ۳- قاره آسیا و اقیانوسیه، و ۴- قاره آفریقا می‌شوند. سپس نمونه‌ها بر اساس معیارهای مختلف مورد تحلیل قرار گرفتند. در میان این نمونه‌ها، تجارت انجام شده در جهت ایجاد محیط‌های آموزش‌دهنده، با شیوه‌های متنوع، که از میان آن‌ها ۱۱ مورد را به تفسیر بیان خواهیم نمود.

۱- ورزش و شمول اجتماعی - تجربه مکزیک ۲۰۰۸: اولین مورد از تجربه‌های بررسی شده، استفاده از امر ورزش و شمول اجتماعی برای آموزش فرهنگ صحیح زندگی به شهروندان می‌باشد. این تجربه‌ها، با ۳۳ شعار مختلف در چندین منطقه از جهان انجام گرفته است. برای مثال، در مکزیکوستی در کشور مکزیک در سال ۲۰۰۸ طرحی اجرا شده است که انگیزه اصلی از اجرای آن، بیماری چاقی در انواع و مراحل مختلف آن به عنوان عامل اصلی در گسترش بیماری‌های مزمن غیرمسری مانند دیابت یا بیماری‌های قلبی-عروقی که بیشترین عامل مرگ است می‌باشد، که به عنوان مسئله‌ای از بهداشت عمومی مطرح می‌شود. در این زمینه، دبیرخانه بهداشت شهر مکزیکوستی راهکارهایی را برای بهبود کیفیت زندگی ساکنانش ایجاد کرده است. از جمله: تصویب راهنمایی‌هایی برای تغذیه و یا انجام فعالیت‌های بدنی. بدین منظور، موسسه خدمات بهداشت عمومی اقدام به تشکیل یک کمیته با نام حرکت نمود، که شامل استراتژی‌های متمرکز در زمینه‌های مختلف است، برای تأثیر بر بیشترین میزان ممکن از مردم، خصوصاً افرادی

شهری، چه موفقیت‌ها و عدم موفقیت‌های مشاهده شده است؟

۳- مدل قابل ارائه، برای تبدیل شهر تهران به شهر آموزش‌دهنده دارای چه مشخصاتی است؟

۳-۴ روش تحقیق

روش تحقیق مورد نظر به کار رفته در این پژوهش، روش تحلیل محتوای، که در آن تجربه‌های صورت گرفته در کشورهای مختلف در حوزه طراحی و تدوین محیط‌های آموزش‌دهنده، مورد تجزیه و تحلیل قرار می‌گیرد و با استفاده از تکنیک‌های توصیفی- تحلیلی نتایج را استخراج نموده و با بهره‌گیری از تکنیک‌های مطالعه تطبیقی برای شرایط و نیازهای جامعه ایرانی باز طراحی می‌شود (محمدی‌مهر، ۱۳۸۹).

۴- نمونه‌های موردی

نمونه‌های موردی در تحقیق حاضر، شامل ۲۰۰ تجربه از مطالعاتی است که در حوزه طراحی شهرها و محیط‌های آموزش‌دهنده انجام گرفته است و در پایگاه‌های اطلاع رسانی مربوطه، مورد تصریح قرار گرفته‌اند. نمونه‌های اولیه شناسایی شده، نزدیک به ۴۰۰ مورد می‌باشد که ۲۰۰ نمونه مورد نظر به تصادف از میان آن‌ها انتخاب می‌شوند.

۵- تحلیل نمونه‌های موردی نمونه‌های موردی انتخاب شده بر اساس موقعیت قرارگیری، در چهار گروه

جدول ۱. اهداف به کار گرفته شده در حوزه ورزش و تجربه‌های تحلیل شده، مأخذ: نگارندگان.

مثال	هدف	موضوع
۱- ایجاد کمپین حرکت (مکزیک، ۲۰۰۸).	۱- ارتقاء سلامت و بهداشت عمومی.	ورزش.
۲- ایجاد مسیرهای گردش فعال (مکزیک، ۲۰۰۴).	۲- تولید ارزش‌های سالم اجتماعی و احترام به حقوق دیگران.	
۳- روز دوچرخه‌سواری خانوادگی (مکزیک، ۲۰۰۷).	۳- ترویج استفاده مناسب از اوقات فراغت و فعالیت‌های سالم.	
۴- شعار ورزش برای سالمدان (پرتغال، ۲۰۰۱).	۴- آموزشی فرآگیر حجم وسیعی از دانش‌آموزان بدون تبعیض.	
۵- بازی و مشارکت (اسپانیا، ۲۰۰۳).	۵- آموزش احترام به طبیعت و فضاهای عمومی به شهروندان.	
۶- مسیرهای زندگی برای سالمدان (فنلاند، ۱۹۹۹).	۶- ایجاد اتحاد بین مهاجران از سایر مناطق و افراد بومی منطقه.	
۷- مدارس ورزش عمومی (کلمبیا، ۲۰۰۱).	۷- همزیستی مسالمت‌آمیز و احترام به تنوع فرهنگی.	

مدیریت شهری

دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۱ بهار و تابستان
No.31 Spring & Summer

۹۱

گوادلاجارا در کشور اسپانیا، کمیته شهر اقدام به یک سری از فعالیت‌ها برای تشویق مردم به ورزش، رفاه اجتماعی و توسعه و بهبود کیفیت زندگی شهروندان کرده است. مسیر گردش فعال، در طی طولانی‌ترین مسیر در پارک شهر، برای راه‌رفتن، دوچرخه‌سواری، اسکیت کردن، ورزش کردن، لذت بردن از شهر و پیاده‌روی‌های خانوادگی در هر یک‌شنبه به‌مدت شش ساعت و در شریان اصلی شهر اتفاق می‌افتد. هدف از این کار، تولید ارزش‌های سالم اجتماعی و احترام به حقوق دیگران، ترویج استفاده مناسب از اوقات فراغت و انجام فعالیت‌های سالم و ایجاد یک شهر سالم است که همه افراد در آن احساس خوش حالی کنند.

۴- فضا برای جوانان در شهر آموزش‌دهنده
- ایتالیا ۲۰۰۷: در بحث پیرامون فضا برای جوانان در یک شهر آموزش‌دهنده، در ایتالیا، با توجه به اهمیت تکنولوژی‌های جدید در زندگی افراد، یک مدرسه کامپیوتر برای پدربرزگ‌ها و مادربرزگ‌ها تاسیس شده است. طریقه استفاده از کامپیوتر، اگرچه سریعاً می‌تواند توسط جوانان

که از هیچ نوع خدمات بهداشتی برخوردار نبودند.

۲- اوقات فراغت آموزشی - تجربه فرانسه ۲۰۰۹: تجربه بعدی در زمینه استفاده بهینه از اوقات فراغت می‌باشد. در این راستا اقدامات مختلفی در اقصی نقاط جهان انجام شده است. یکی از این تجربه‌ها ایجاد انجمان شهر دوستان کودکان است که در شهر پرپینال فرانسه تشکیل شد. شورای شهر پرپینال هرساله برنامه‌ای برای توسعه پویایی پروژه‌های آموزشی به‌منظور تحکیم موقفيت در مدارس همراه با توسعه جامع و اتحاد دانش‌آموزان تشکیل می‌دهد. در این راستا شورای شهر UNICEF درخواست کرد تا به آن‌ها عنوان شهر دوستان کودکان را اعطای کند. هدف از این امر این است که همه مردم در مورد فعالیت‌ها و پروژه‌های شهر که در رابطه با ترویج کنوانسیون حقوق کودکان است مطالبی را بدانند. در این زمینه شورای شهر نیروهای خود را برای کمک به جوانان و انجام ابتکارات نوآورانه که هدفش بهبود زندگی در محیطی سرشار از فرصت‌های مطابق با نیاز آن‌هاست بسیج کرد.

جدول ۲. اهداف به کار گرفته شده در حوزه اوقات فراغت آموزشی و تجربه‌های تحلیل شده، مأخذ: نگارندگان.

موضوع.	هدف.	مثال.
اوقات فراغت.	۱- آموزش و تعلیم در اوقات فراغت برای پیش‌برد آگاهی شهریوندان.	۱- مرکز آموزشی-ورزشی شهرداری (پرتغال، ۲۰۰۵).
	۲- شکل‌گیری شخصیت فردی، شهروندی و اجتماعی.	۲- برنامه باشگاه مدرسه (برزیل، ۲۰۰۷).
	۳- دسترسی برابر به اطلاعات برای اطمینان از مشارکت تمامی شهریوندان.	۳- فعالیت‌های فوق برنامه درسی (اسپانیا، ۱۹۹۹).
	۴- ارتقا فعالیت‌های سالم‌مندان در دوران پیری.	۴- برنامه افسانه‌ها و داستان‌های سرزمین من (پرتغال، ۲۰۰۷).
	۵- ترویج آموزش مدام‌العمر برای توسعه فرهنگی.	۵- نگهبانان میراث (آرژانتین، ۲۰۰۳).
	۶- تقسیم تجربیات و دانش بین گذشته و حال.	۶- شهر دوستان کودکان (فرانسه، ۲۰۰۹).
	۷- افزایش رابطه بین جوانان و تاریخ و سرزمین و محیط پیرامون‌شان.	۷- جشنواره ماه کاغذی (اسپانیا، ۲۰۰۴).
	۸- تبدیل آموزش تئوری به عملی.	۸- کاروان فرهنگ (برزیل، ۲۰۰۸).
	۹- افزایش درصد مطالعه در میان افراد جامعه.	

۳- مدیریت مشارکتی فضاهای عمومی - مکزیک ۲۰۰۴: موضوع تجربه بعدی، مدیریت مشارکتی فضاهای عمومی است. در این راستا در شهر

جدول ۳. اهداف به کار گرفته شده در حوزه مدیریت مشارکتی و تجربه های تحلیل شده، مأخذ: نگارندگان.

موضع.	هدف.	مثال.
مشارکت همزیستی گرایی و مشارکت.	۱- ایجاد احساس تعلق شهروندان به شهر و به عهده گرفتن مسئولیت ها. ۲- ترویج فعالیت های سالم و استفاده بهینه از اوقات فراغت. ۳- ایجاد فضاهای فراغتی و ارزش های دموکراتیک. ۴- مشارکت جوانان در موضوعاتی که به آن ها مربوط می شود. ۵- ایجاد فضاهای جدید بر طبق اصول پایداری ارزش های محیطی. ۶- افزایش سطح آگاهی شهروندان در ارتباط با حقوق شهروندی. ۷- ترویج آموزش محیطی و استفاده مشترک از فضاهای عمومی و ارتقا (برزیل، ۲۰۰۵). ۸- ایجاد خط فرهنگ صلح، آموزش و مشارکت در میان مدارس. ۹- حفظ میراث فرهنگی و طبیعی و سنت های جامعه. ۱۰- تحکیم تعادل های شهری بیشتر و یکپارچگی اجتماعی و ایجاد ارزش برای فضاهای عمومی.	۱- بودجه مشارکتی در مدارس (سوئیس، ۲۰۰۱). ۲- مشارکت در تحولات محلی شهر (ایتالیا، ۲۰۰۰). ۳- از اتوبوس تا پای پیاده (فرانسه، ۲۰۰۲). ۴- حیاط مدرسه محلی برای یادگیری در مورد طبیعت و توسعه حواس پنج گانه (ایتالیا، ۲۰۰۰). ۵- فضاهای باز در یک شهر آموزش دهنده (برزیل، ۲۰۰۵). ۶- ساخت مسیر عبور عابرین پیاده از طریق بهبود شاهراه بزرگ (شیلی، ۲۰۰۴). ۷- احیای ساحل رود رن پروژه ساخته شده توسط مردم (فرانسه، ۲۰۰۳). ۸- پارک سالت نمونه ای از مدیریت مشارکتی (پرتغال، ۲۰۰۴).

پروژه این امکان را ایجاد می کند، تمامی این امور به جوانان می آموزد که در خیابان ها کنند. تمامی این امور به جوانان می آموزد که باهم ارتباط برقرار کنند و سالخوردها اطلاعات پایه در افراد مفیدی برای جامعه می باشند و می توانند نقشی در مورد کامپیوتر را کسب کنند، تا زمان کمتری را صرف تردد اداره جامعه داشته باشند.

مدیریت شهری

دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۱ بهار و تابستان ۹۲
No.31 Spring & Summer

۹۲

جدول ۴. اهداف به کار گرفته شده در حوزه فضا برای جوانان و تجربه های تحلیل شده، مأخذ: نگارندگان.

موضع.	هدف.	مثال.
فضا برای جوانان.	۱- القای حسن مسئولیت و شخصیت در میان جوانان، تقویت روحیه اجتماعی، هنری و تفریحی و مسئولیت پذیری. ۲- همزیستی مسالمت آمیز در میان مهاجران و ساکنین بومی. ۳- آموزش در محیط باز و مشارکت جوانان در محیط های ساخته شده برای آنان برای کاهش آسیب های اجتماعی. ۴- برقراری ارتباط بین جوانان و مسئولین و مشارکت فعال آنان در شهر. ۵- ارتقا سلامت جامعه و بالا بردن سطح آگاهی شهروندان و بهبود کیفیت زندگی شهروندان. ۶- پرورش حس شهروندی و احترام به شهر در میان جوانان. ۷- آموزش اصول و مکانیزم دموکراسی، آشنایی با وظایف دولتمردان و مجلس، بیان ایده های دموکراتیکی. ۸- بهینه سازی و حفظ محیط زیست. ۹- کاهش سطح بیکاری، بی سوادی و خشونت. ۱۰- ایجاد عزت نفس، اعتماد به خود و کار گروهی.	۱- جشن های شهروندی (سوئیس، ۱۹۴۲). ۲- مدرسه کامپیوترا برای پدر بزرگ ها و مادر بزرگ ها (ایتالیا، ۲۰۰۷). ۳- مرکز فرهنگی جوانان (برزیل، ۲۰۰۵). ۴- مراکز پشتیبانی جوانان (پرتغال، ۱۹۹۳). ۵- شورای جوانان شهرداری (برزیل، ۲۰۰۶). ۶- مدرسه موسیقی، نقاشی دیواری، هنر پیشگان و صلح (ایتالیا، ۲۰۰۵). ۷- شورای کودکان و جوانان (برزیل، ۲۰۰۶). ۸- رصدخانه جوانان (اسپانیا، ۲۰۰۵). ۹- شهر پایدار (پرتغال، ۲۰۰۴). ۱۰- تالار موضوعی: هنر خیابانی و هیپ هاپ (برزیل، ۲۰۰۶).

جوان، دانشآموزان و مدارس خصوصی شهر سائوپائولو کمک گرفته شد. این برنامه در طی هشت سال گذشته در آزمایش‌گاه‌های آموزشی - اجتماعی گسترش داده شد. این برنامه طراحی شد تا از یکسو پاسخ‌گوی نیاز به یکپارچه‌سازی دیجیتال و بهروز رسانی اطلاعات افراد مسن باشد و از سوی دیگر پل ارتباطی باشد در میان جوانان و افراد مسن‌تر. در حقیقت، این برنامه برای تغییر زمینه تبعیض سنی در جامعه ایجاد شد. در این میان جوانان مسئولیت‌پذیرتر شدند و ارتباط عمیق و مؤثرتری با سالخوردگان ایجاد کردند و دیدگاه‌شان در مورد دوران پیری تغییر پیدا کرد. از سوی دیگر استفاده از کامپیوتر و اینترنت، زندگی روزانه سالم‌دان را مطابق با شرایط روز بهبود داد و منابع ارتباطی آن‌ها را متنوع‌تر کرد و موجب کاهش بسیاری از مسافت‌های درون‌شهری برای

۵- اقدامات شهرهای آموزش‌دهنده علیه شتاب تغییرات آب و هوای آرژانتین ۲۰۰۶: به دنبال نیاز به آگاه‌سازی جوانان و کودکان مناطق روستایی، از محیط طبیعی پیرامون خود و درگیر کردن آن‌ها در این مسئله، برنامه‌ای تحت عنوان مدرسه بوم‌شناسی آرژانتین در سال ۲۰۰۶ افتتاح شد. این طرح باعث می‌شد که کیفیت محیط زندگی افراد بهبود یابد. در این راستا مسئولان از تمام مدارس ابتدایی در این منطقه دیدن کردند و به آن‌ها مسائل محیطی را از طریق مصالح و فعالیت‌های آموزشی مختلف از قبیل: بازی و خیمه شب‌بازی‌های مرتبط با این موضوع، کارگاه نقاشی، داستان نویسی و بازیافت معرفی کردند. هدف از این فعالیت‌ها، آشناسازی بچه‌ها با محیط و تشویق آن‌ها به تغییر رفتارهای روزانه‌شان بر مبنای حفاظت از طبیعت و بر پایه اصول و مشارکت معلمان بود.

جدول ۵. اهداف به کار گرفته شده در حوزه اقدامات اقلیمی و تجربه‌های تحلیل شده، مأخذ: نگارندگان.

موضوع.	هدف.	مثال.
تجربه‌های اقلیمی.	۱- توجه به محیط‌زیست و ایجاد فرهنگ توسعه پایدار.	۱- علم و تکنولوژی، انرژی و محیط (پرتغال، ۲۰۰۳).
	۲- کاهش ترافیک شهری و آلودگی‌های هوایی و صوتی ایجاد شهرهای ایمن در دسترس کودکان.	۲- نمایشگاه زمین (فرانسه، ۲۰۰۷).
	۳- ارتقاء سلامت، بهداشت جسمی - روانی و امنیت اقتصادی شهر و ندان.	۳- صرفه‌جویی در مصرف آب شهر - ۱۰۰۰۰۰ تعهد (اسپانیا، ۱۹۹۷).
	۴- حفاظت از محیط‌زیست و حفاظت ثروت‌های طبیعی.	۴- اتوبوس‌های پایاده (ایتالیا، ۲۰۰۶).
	۵- آموزش فرهنگ شهر وندی.	۵- برنامه باغبانی درمانی (پرتغال، ۲۰۰۲).
	۶- تقویت مدیریت شهری و مناسبات مشترک اجتماعی و زیست‌محیطی.	۶- ایجاد شبکه مدارس با انرژی خورشیدی در پامپلونا (اسپانیا، ۲۰۰۱).
	۷- کشف استعدادها و فعالیت‌های ابتکاری شهر وندان.	۷- توسعه پایدار و علمی (فرانسه، ۲۰۰۵).
	۸- صرفه‌جویی در مصرف انرژی‌های تجدیدناپذیر و اصلاح دائمی الگوی مصرف جامعه.	۸- برنامه آموزشی محیطی (اکوادور، ۲۰۰۵).
	۹- توسعه و انسجام سیستم‌های مدیریتی الکترونیکی شهری.	۹- بازیافت در فروشگاه‌های عمومی (اسپانیا، ۱۹۹۷).

۶- فرآگیری اجتماعی فن‌آوری‌های اطلاعات و ارتباطات برای همه - برزیل ۱۹۹۹: انجام امور روزمره شد و همچنین باعث دسترسی مردم به گذشته و تجربه هم‌دیگر شد.

۷- مهاجرت، فرست‌ها و چالش‌ها - اسپانیا ۲۰۰۸: پیرامون برنامه مهاجرت، فرست‌ها و چالش‌ها در یکی از شهرهای اسپانیا برنامه‌ای تحت عنوان شهری که در آن زندگی می‌کنم برگزار شد. این تجربه شامل

انجام امور روزمره شد و همچنین باعث دسترسی مردم به فن‌آوری‌های اطلاعاتی و ارتباطی و فرآگیر شدن آن در جامعه، کارگاه کامپیوتری تحت عنوان OLDNET برای سالخوردگان در برزیل تشکیل شد. هدف از این کارگاه، آموزش طریقه استفاده از کامپیوتر و جستجو در اینترنت برای افراد مسن بود. در این راستا از داوطلبان

جدول ۶ اهداف به کار گرفته شده در حوزه فن آوری اطلاعات و ارتباطات و تجربه های تحلیل شده، مأخذ: نگارندگان.

موضوع.	هدف.	مثال.
فن آوری اطلاعات و ارتباطات.	۱- دسترسی همه گروه های سنتی جامعه به کامپیوتر و اینترنت و ایجاد نزدیکی بیشتر در میان آن ها. ۲- غنی سازی آموزشی و ارتقا نقش بر جسته کودکان و جوانان از طریق رسانه. ۳- ایجاد مشارکت بین شهروندان و ترویج کار گروهی. ۴- ارتقا استقلال و ارتباط شفاهی و ارتقا سطح آموزش. ۵- مدیریت الکترونیکی اطلاعات شهری برای ارتقا راه کارهای طراحی شهری، آموزش سیاست های شهر و روندی. ۶- دیجیتال کردن بازیافت زباله ها. ۷- ایجاد شغل برای جوانان و کاهش سطح بیکاری. ۸- مدیریت اوقات فراغت جوانان و استحکام روابط انسانی. ۹- راهی برای سازمان دهی و ارائه اطلاعات تخصصی به مهاجران. ۱۰- توسعه پایدار و ارتقا پژوهه های آموزشی - اجتماعی و ایجاد منابع آموزشی - فرهنگی.	۱- کتاب خانه های شخصی کتاب خانه های برای همه (ایتالی، ۱۹۹۶). ۲- اتوبوس و اینترنت (فنلاند، ۲۰۰۰). ۳- امواج رادیویی (برزیل، ۲۰۰۱). ۴- تشویق به استفاده از تکنولوژی های جدید در میان افراد مسن (سویس، ۲۰۰۰). ۵- شهر دیجیتالی برای همه (برزیل، ۲۰۰۵). ۶- یک میلیون نگاه (آرژانتین، ۲۰۰۶). ۷- پورتا ۲۲ جایی برای مشاغل جدید (اسپانیا، ۲۰۰۳). ۸- بانک اطلاعات (فنلاند، ۲۰۰۱). ۹- فضاهای چند رسانه ای در کتاب خانه بارسلونا (اسپانیا، ۲۰۰۵). ۱۰- فروش گاه رویاها (برغال، ۲۰۰۴).

جدول ۷. اهداف به کار گرفته شده در حوزه مهاجرت و تجربه های تحلیل شده، مأخذ: نگارندگان.

موضوع.	هدف.	مثال.
مهاجرت	۱- ایجاد هم بستگی و مشارکت میان مهاجران و ساکنین سرزمین میزان. ۲- بالا بردن آگاهی های فرهنگی و اجتماعی مهاجران. ۳- برخورداری مهاجران از آموزش، سلامت، کار و سیاست. ۴- ترویج حق آزادی فرهنگی و دینی و تشویق به هم بستگی اجتماعی. ۵- آموزش هم زیستی مسالمت آمیز و صلح مندانه. ۶- ارتقا سلامت عمومی جامعه. ۷- تشویق زنان مهاجر به مشارکت و کاریابی برای آنان. ۸- ایجاد مشارکت و اتحاد خانواده های با سوابق مختلف، هم زیستی میان سینین و فرهنگ های مختلف. ۹- کاهش سطح تبعیض اجتماعی. ۱۰- قدردانی از میراث فرهنگی و تاریخی گذشتگان مهاجران.	۱- شهری که در آن زندگی می کنم (اسپانیا، ۲۰۰۸). ۲- مرکز ملی حمایت از مهاجران (برغال، ۲۰۰۴). ۳- پروردگار فضاهای آموزشی خوش آمدید (اسپانیا، ۲۰۰۸). ۴- مجمع ادیان شهرداری (اسپانیا، ۲۰۰۵). ۵- هم زیستی در جوامع محله (اسپانیا، ۲۰۰۹). ۶- کلاس های درس همسایگی (اسپانیا، ۲۰۰۷). ۷- ادغام اجتماعی مهاجران (اسپانیا، ۲۰۰۸). ۸- کارگاه آشپزی بین المللی (اسپانیا، ۲۰۰۸). ۹- ملاقات های میان فرهنگی (اسپانیا، ۲۰۰۹). ۱۰- اطلاعات کامل، خدمات پذیرش و مشاوره ای برای مهاجران (اسپانیا، ۲۰۰۶).

مدیریت شهری

دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۱ بهار و تابستان ۹۲
No.31 Spring & Summer

۹۴

توسعه استراتژی ادغام دانش آموزان مهاجر جدید است. محیط زیست را از طریق تجربه عملی و شخصی برای آن ها تسهیل می کند.

۸- هم زیستی، مشارکت و صلح - جمهوری کره
۲۰۰۱: بنیاد خاطرات ۱۸ می، یک موسسه غیر انتفاعی که برای قربانیان مبارزه علیه دیکتاتوری نظامی ۱۹۸۰ فعالیت می کرد، در ۳۰ آگوست ۱۹۹۴ برای بزرگ داشت روح دموکراسی با هدف ترویج اتحاد صلح آمیز در کره

در این راستا، یک کارگاه سمعی و بصری زبان، مطابق با نیازهای خاص زبانی دانش آموزان تشکیل شده است.

شرکت کنندگان در تور شهر، مجهز به تجهیزات ضبط صوتی و تصویری هستند. دانش آموزان، توضیحات پیرامون فضاهای شهر را که به آن ها داده شده است را ثبت می کنند و هم زمان توضیح می دهند که چه کسی هستند و از کجا آمد ها ند. این امر ارتقا دانش آن ها از

جدول ۸. اهداف به کار گرفته شده در حوزه همزیستی و مشارکت و تجربه‌های تحلیل شده، مأخذ: نگارندگان.

موضوع.	هدف.	مثال.
همزیستی صلح آمیز.	۱- ارتقا ارزش‌های دموکراتیک در جهان و دفاع از صلح و حقوق بشر.	۱- خدمات میانجی‌گرانه شهرداری (اسپانیا، ۲۰۰۸).
	۲- بهبود کیفیت آموزش و تبدیل آموزش تئوری به آموزش عملی.	۲- انجمن بین‌المللی صلح گوانگجو (جمهوری کره، ۱۹۹۹).
	۳- ایجاد مشارکت میان گروه‌های و کشورهای مختلف.	۳- باع گل کاری (ایتالیا، ۲۰۰۷).
	۴- پرورش استعدادهای شخصی و اجتماعی در میان جوانان.	۴- خانه سنتاتین در کاتوویس (لهستان، ۱۹۹۸).
	۵- کاهش رفتارهای خشونت‌آمیز.	۵- روز والدین، نقش خانواده و مدارس در آموزش جوانان (ایتالیا، ۲۰۰۶).
	۶- افزایش سطح آگاهی شهروندان و تبادلات فرهنگی.	۶- برنامه‌های شبکه صلح (برزیل، ۲۰۰۱).
	۷- توسعه احساس تعلق به مکان و تبدیل فضاهای بدون استفاده به فضاهای با کاربری جدید و مفید.	۷- آزمایش گاه اجتماعی جامعه در جستجوی فرهنگ، صلح و عدالت (کلمبیا، ۲۰۰۴).
	۸- ساماندهی اوقات فراغت جوانان و تقویت کار گروهی در میان آن‌ها.	۸- کمیته حمایت از حقوق کودکان و جوانان در ایالت هاسکو (شیلی، ۲۰۰۵).
	۹- آگاهسازی مردم از تنوع‌های فرهنگی موجود در شهر و آموزش احترام به هویت هر فرد بر اساس جنسیت، خاستگاه فرهنگی و مذهبی.	۱۰- تسهیل مهاجرت افراد زیر سن قانونی.

مدیریت شهری

دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۱ بهار و تابستان
No.31 Spring & Summer

۹۵

و کمک به پیش‌رفت صلح و حقوق بشر در جهان با همکاری NGO های ملی و بین‌المللی و جنبش‌های فعال در دموکراسی و حقوق بشر ایجاد شد. برنامه تبادل و حقوق همه مردم بازسازی و تقویت شود. روش‌های بین‌المللی شامل دو فعالیت اساسی است: ۱- مردم در فعالیت‌های بین‌المللی: آموزش یازده فعالیت در ۱۰ ماه در رابطه با اصول جنبش دموکراسی ۱۸ می. ۲- ارسال کارورز به سایر کشورها (۶۱ نفر به ۱۴ کشور) برای انجام امور داوطلبانه. در میان این فعالیت‌ها کمپین‌های مختلفی سازمان‌دهی شدند جهت مقابله با نقض حقوق می‌باشد، لازم است که هر کسی به دنبال راه‌چاره‌ای برای

جدول ۹. اهداف به کار گرفته شده در حوزه یادگیری مادام‌العمر و تجربه‌های تحلیل شده، مأخذ: نگارندگان.

موضوع.	هدف.	مثال.
یادگیری مادام‌العمر.	۱- ارتقا آموزش حرفه‌ای و تحصیلی کارمندان دولت.	۱- پروژه D.A.R. تبدیل هنر (پرتغال، ۲۰۰۱).
	۲- ساماندهی اوقات فراغت جوانان.	۲- پروژه آموزش بزرگ‌سالان در شورای شهر لیسبون (پرتغال، ۲۰۰۲).
	۳- مشارکت اجتماعی.	۳- کشف عملکردهای شناختی در سالمندان (برزیل، ۲۰۰۲).
	۴- فراغیری دیجیتالی و آشنایی با فناوری‌های اطلاعاتی.	۴- کارگاه حقوق بشر برای زنان (مکزیک، ۲۰۰۶).
	۵- ارتقا سطح کیفیت سلامت کودکان، جوانان و سالمندان.	۵- برنامه چشم‌انداز (لهستان، ۲۰۰۶).
	۶- بهبود سطح کیفیت سلامت کودکان، جوانان و سالمندان.	۶- توسعه کلاس درس دانشگاهی برای سالمندان (اسپانیا، ۲۰۰۶).
	۷- آموزش قوانین راهنمایی و رانندگی و کاهش میزان تصادفات.	۷- نمایشگاه فرش (برزیل، ۲۰۰۰).
	۸- ایجاد فرهنگ برابری زن و مرد.	۸- دانشگاه ثابت (فرانسه، ۲۰۰۷).
	۹- ایجاد سیاست‌های توسعه پایدار و احترام به محیط زیست.	

عنوان واسطه. به خانواده‌های سویسی یا کسانی که برای مدت مشخصی در این کشور زندگی می‌کنند، پیشنهاد می‌شود تا یک برنامه خوش‌آمد گوبی به کودکان با زبان بیگانه ترتیب دهنده. ملاقات‌ها بر اساس زمان ممکن برای هر یک از خانواده‌ها (همانی نهار یا چای) برای یک دوره سه تا شش ماهه سازماندهی شده است. تمامی خانواده‌ها می‌توانند به طور رایگان در دوره‌های صلیب سرخ شرکت کنند.

۱۱- پرورش سلامت - اسپانیا ۲۰۰۹: در ایتالیا، کمیته‌ای برای انجام دادن تمرینات فیزیکی و ورزشی برای شهروندان در تمامی گروه‌های سنی در محله‌های شهر و مراکز جمعیتی حومه شهر ایجاد شد. دلایل متعددی سبب ایجاد این پروژه شد. یکی از مهم‌ترین آن‌ها، فاصله مراکز جمعیتی و محله‌های مختلف از مرکز شهر بود و این یعنی این‌که، مردم نمی‌توانند به دلیل سخت بودن دسترسی به محل اجرای فعالیت‌ها در شهرداری مرکز شهر، در اوقات فراغت‌شان ورزش کنند. دلیل دیگر این بود که مردم از اوقات فراغت‌شان برای مبارزه با بی‌تحرکی استفاده کنند. این ابتکار به طور ذاتی وظیفه اجتماعی مهمی را به انجام رساند و باعث شد مردم به جای درگیر شدن کودکان تازه مهاجر از سایر کشورها و کودکان بومی در کلاس اول مدارس ابتدایی با کمک معلمان و یک نفر به افسردگی خارج شوند و باعث بهبود روابط شخصی و

ایجاد چشم‌اندازی جدید برای آینده جوانان باشد. در همین زمینه، برنامه مدرسه جهانی و زندگی، آموزش‌های حرفه‌ای برای افراد کم درآمد و در خطر آسیب‌های اجتماعی ایجاد کرد، تا آن‌ها بتوانند شانس پیوستن به بازار کار و ادغام در جامعه را داشته باشند. این مدرسه دوره کارآموزی صنعتی برای کارمندان دستیار که شامل ۸۰۰ ساعت آموزش دانش‌آموzan کم درآمد بین ۱۴ ساله سیستم آموزش شهرداری بود ارائه کرد. این فعالیت‌ها بر آموزش ابتدایی کارگران و جوانان کم درآمد با آسیب‌پذیری اجتماعی در راستای آموزش مادام‌العمر و چهار رکن دانش (یادگیری برای دانستن، یادگیری برای انجام دادن، یادگیری برای زندگی اجتماعی و یادگیری برای بودن) است. فعالیت‌های آموزشی در کلاس درس، با کارآموزی حرفه‌ای در محیط کار واقعی همراه با فراهم آوردن فرصت استخدام برای کارآموزان جوان، مطابق با قانون کار بزرگی تکمیل می‌شود.

۱۰- اقدام علیه نژادپرستی و بیگانه هراسی -

سویسی ۲۰۰۵: این پروژه از طرف سازمان صلیب سرخ سویس و توسط واحد اقدامات اجتماعی شهر جنوا مطرح شد؛ و تلاشی است برای ایجاد اتحاد در میان کلاس اول مدارس ابتدایی با کمک معلمان و یک نفر به اهداف به کار گرفته شده در حوزه مبارزه با نژادپرستی و تجربه‌های تحلیل شده، مأخذ: نگارندگان.

مثال.	هدف.	موضوع.
۱- امکانات دیداری - شنیداری وسیله‌ای برای هم‌بستگی اجتماعی (ایتالیا، ۲۰۰۳).	۱- ارائه خدمات آموزشی، بهداشتی و اجتماعی به مهاجران و آشناسازی ساکنان بومی با فرهنگ آن‌ها.	
۲- کارگاه‌های چند فرهنگی (سنگال، ۱۹۹۹).	۲- آشنایی مهاجران با شهر و تحکیم همبستگی‌های اجتماعی.	
۳- گروه ابتكارات برای هماهنگی در شهر (فرانسه، ۲۰۰۳).	۳- تضمین احترام به حقوق بشر، مدارا و همبستگی اجتماعی.	
۴- راهنمایی مدنی و همزیستی (اسپانیا، ۲۰۰۳).	۴- ترویج فرهنگ صلح میان فرهنگ‌های مختلف.	
۵- پروژه عضویت (فنلاند، ۲۰۰۴).	۵- تشویق آزادی مذاهب و عقاید و انتشار واقعیت‌های دینی و همزیستی مسالمت آمیز.	مبارزه با نژادپرستی.
۶- مرکز اسناد و آزمایشگاه برای آموزش میان فرهنگی (ایتالیا، ۱۹۹۱).	۶- ایجاد یک شهر چند فرهنگی، تمرکز بر فرهنگ بومی و احترام به تفاوت فرهنگ‌ها.	
۷- تکثر قومی در مدارس (برزیل، ۱۹۹۴).	۷- مشارکت گروه‌های مهاجر به‌ویژه زنان در فعالیت‌ها و حفاظت از میراث‌های فرهنگی.	
۸- محله‌های دنیا در بارسلونا (اسپانیا، ۲۰۰۳).	۸- نگهداری و حفاظت از نگهداری.	

جدول ۱۱. اهداف به کار گرفته شده در حوزه سلامت و تجربه‌های تحلیل شده، مأخذ: نگارندگان.

موضع.	هدف.	مثال.
سلامت.	۱- ارتقا و بهبود شیوه زندگی شهروندان و کمک به بهبود سلامت عمومی کودکان به شکل اقتصادی و موثر. ۲- تقویت ارتباط میان مادران و کودکان و ارتقا آگاهی‌های بهداشتی. ۳- افزایش اینمی افراد جامعه. ۴- ایجاد مشارکت و برخوردهای سالم میان گروه‌های مختلف شهروندی. ۵- ترویج عادات و اصول یک زندگی سالم. ۶- بهره‌مندی جوانان از تجارت سالم‌دان و تحکیم روابط میان آنها. ۷- توسعه مهارت‌های شخصی و اجتماعی دانش‌آموزان.	۱- آموزش پرستاران رسمی و غیررسمی برای مراقبت از افراد با زوال عقلی (پرتفال، ۲۰۰۹). ۲- لبخند در زندگی بدون کرم خوردگی دندان (فرانسه، ۲۰۰۰). ۳- زندگی سالم (آرژانتین، ۲۰۱۰). ۴- پروژه می‌دانید چگونه نه بگویید (پرتفال، ۲۰۰۶). ۵- برنامه آموزشی تغذیه سن مدرسه (اسپانیا، ۲۰۰۹). ۶- آموزش دوچرخه‌سواری به کودکان و (فرانسه، ۲۰۰۸). ۷- توسعه همه‌جانبه خانوادگی در محله شما (مکزیک، ۲۰۰۹).

معیارهای چهارگانه مدیریتی شامل معیارهایی هستند که برای اداره شهرهای آموزش‌دهنده مورد توجه مدیران است. این معیارها عبارتند از: ۱- مشارکت شهروندی ۲- مدیریت و راهبری درست ۳- احترام به حقوق دیگر شهروندان ۴- حساسیت نسبت به محیط. درصد فعالیت NGO ها بیانگر آن است که در هر یک از پروژه‌ها تا چه اندازه گروه‌های مردم‌نهاد مشارکت داشتند. شاخص‌های مدیریت واحد شهری به‌این معناست که؛ طرح‌های اجرا شده تا چه اندازه با ساختارهای کلی مدیریت شهری همانگ بوده‌اند. در هر تجربه بر اساس شواهد موجود، امتیازی به‌آن تجربه بر اساس تأمین شاخص‌های مدیریت واحد شهری داده شده است و برآیند آن‌ها در جدول درج شده است. درصد تمرکز به‌این معناست که تا چه اندازه شهرداری‌ها شخصاً پروژه‌ها را به اجرا رسانده‌اند و یا تا چه اندازه آن‌ها را برونو سپاری کرده‌اند.

از بررسی مجموع ۲۰۰ تجربه انجام شده در کشورهای گوناگون چهار قاره مختلف جهان، در زمینه شهرهای آموزش‌دهنده یازده معیار اصلی در زمینه‌های مختلف که تأثیر اساسی بر زندگی افراد جامعه دارند حاصل شده است. رعایت این اصول، در احداث شهرها باعث انتقال فرهنگ‌های صحیح زندگی به شهروندان می‌شود. این یازده معیار اساسی عبارتند از: ۱- ورزش و شمول اجتماعی ۲- ساماندهی اوقات فراغت ۳- مدیریت مشارکتی فضاهای آموزشی ۴- فضا برای جوانان در شهر

اجتماعی شود. زیرا کار مشارکتی بر خودمحوری ارجحیت داده می‌شود. این فعالیت‌ها یک‌سری از بازی‌های سنتی را به منظور تقویت و حفاظت بخش مهمی از میراث‌های فرهنگی پیشنهاد کرد. که از طریق آن‌ها نسل جدید در مورد فرهنگ و افراد مسن نکاتی را فرا می‌گیرند و از خاطرات بازی‌های دوران کودکی سالم‌دان لذت می‌برند. این بازی‌ها شامل افراد معلول نیز می‌شود در نتیجه طیف وسیع‌تری از مردم و اشخاص ویژه را شامل می‌شود. از بررسی تجارت انجام شده و تحلیل معیارهای مربوطه، چندین موضوع اساسی در زمینه شهرهای آموزش‌دهنده می‌باشند. اولین موضوع مهم در تحلیل‌های صورت گرفته، متوسط تأمین معیارهای محیط آموزش‌دهنده است. براین اساس، مهم‌ترین معیارهای شناسایی شده در حوزه محیط‌های آموزش‌دهنده (جادوی شماره ۱۱-۱) در هر یک از پروژه‌ها مورد تحلیل قرار گرفتند. در مرحله بعد، تعداد تأمین معیارها در هر پروژه علامت‌گذاری شد و در نهایت عدد به‌دست آمده در هر پروژه با نمونه‌های دیگر که در آن قاره قرار دارند، معدل گیری شده در محل مربوطه درج گردید. به عنوان مثال عدد ۷/۶۵ نشان می‌دهد که؛ متوسط تأمین معیارهای هشتگانه در تجربه‌های صورت گرفته در قاره آمریکا برابر با ۷/۶۵ می‌باشد، به عبارت دیگر تقریباً هر هشت عامل در تجربه‌های صورت گرفته در قاره آمریکا مورد توجه بودند.

مدیریت شهری

دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۱ بهار و تابستان
No.31 Spring & Summer

۹۷

جدول ۱۲. تحلیل موضوع‌های اساسی در ۲۰۰ نمونه بررسی شده، مأخذ: نگارندگان.

نام قاره	متوجه تأمين معیارهای هشتگانه	چهارگانه مدیریتی	متوجه درصد فعالیت NGO ها	تأمین شاخص‌های مدیریت واحد شهری
آمریکا	۷/۶۵	۳/۸۶	۸۵	۷۲
اروپا	۶/۲۳	۳/۲۷	۷۹	۶۹
آسیا و اقیانوسیه	۵/۸۴	۲/۹۵	۷۴	۶۱
آفریقا	۴/۲۱	۲/۴۳	۶۲	۴۴

جدول ۱۳. سهم تمرکز برنامه‌های آموزشی در ۲۰۰ نمونه بررسی شده، مأخذ: نگارندگان.

نام قاره	درصد تمرکز برنامه‌های آموزشی در حیطه اجرایی	درصد برونو سپاری
آمریکا	۳۸	۶۲
اروپا	۳۶	۶۴
آسیا و اقیانوسیه	۴۷	۵۳
آفریقا	۸۳	۱۷

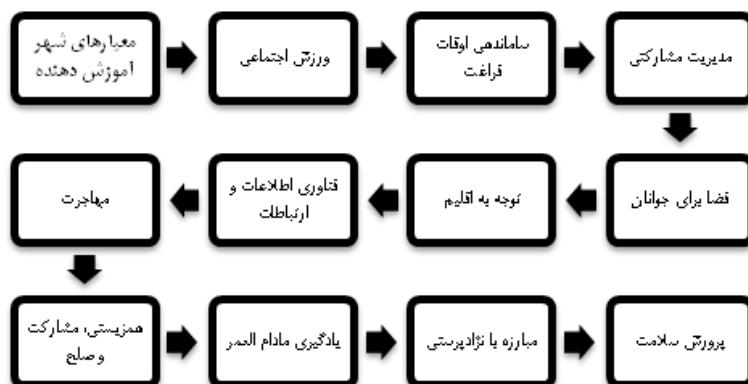
جدول ۱۴. سهم آموزش‌های مستقیم و غیرمستقیم در ۲۰۰ نمونه بررسی شده، مأخذ: نگارندگان.

نام قاره	آموزش مستقیم	آموزش غیرمستقیم	مجموع آموزش‌ها
آمریکا	۶۹	۳۱	۱۰۰
اروپا	۶۲	۳۸	۱۰۰
آسیا و اقیانوسیه	۷۶	۲۴	۱۰۰
آفریقا	۸۲	۱۷	۱۰۰

درسته شری

دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۱ بهار و تابستان
No.31 Spring & Summer

۹۸

نمودار ۶. معیارهای شهرهای آموزش‌دهنده در دنیا، مأخذ: نگارندگان.

سلامت، امنیت انسانی و عدالت اجتماعی جهت‌گیری خود را به سمت تحقق الزامات و نیازهای شهروندی رفاه و شهروندی اجتماعی معطوف داشته است (صرفی، عبداللهی، ۱۳۸۵: ۱۲-۱۳). مژده وزیری (۱۳۸۵) شانزده مهارت را به عنوان مهارت‌های مورد نیاز شهروندی بیان کرده‌اند که عبارتند از:

۱- مهارت حل مسأله؛ ۲- مهارت تصمیم‌گیری؛ ۳- روابط موثر اجتماعی؛ ۴- مهارت همدلی؛ ۵- مهارت مقابله با هیجان و استرس؛ ۶- به کار بردن بهداشت؛ ۷- مهارت خودآگاهی؛ ۸- تفکر انتقادی؛ ۹- تفکر خلاق؛ ۱۰- شهروند مسئول بودن؛ ۱۱- شهروند جهانی بودن؛ ۱۲- مهارت‌های حرفه‌ای؛ ۱۳- مهارت‌های اداره زندگی؛ ۱۴- مهارت فن آوری اطلاعات؛ ۱۵- مهارت به کار بردن نکات اینمی؛ و ۱۶- مهارت‌های والدینی.

حسین لطف‌آبادی (۱۳۸۵) مهارت‌های هشت‌گانه دیگری را برای زندگی شهروندی بیان کرده‌اند که عبارتند از:

۱- شناخت زندگی فردی، خانوادگی، اجتماعی، فرهنگی، ملی و دینی در کشور ۲- سلامت جسمی و بهداشت فردی و زیست محیطی ۳- نظم، قانون مداری و رعایت عدالت ۴- مناسبات سالم اجتماعی، همدلی، همدردی و کمک‌رسانی ۵- مهارت‌های شغلی ۶- داشتن شناخت صحیح از خود و انتخاب شیوه زندگی بر اساس توانایی‌ها و استعدادها ۷- تفکر درست ۸- سلامت و تعادل دستگاه روانی و حل تعارض‌های زیان‌بخش در زندگی درونی و بیرونی.

بر اساس مهارت‌های بیان شده در بالا و شرایط موجود در شهر تهران، در مجموع هشت مهارت مورد نیاز برای آموزش به شهروندان تهرانی، در جهت تحقق هدف اصلی پژوهش، یعنی ایجاد شهر آموزش‌دهنده در شهر تهران را پیشنهاد کردیم، که عبارتند از:

۱. مهارت‌های مورد نیاز در خانه: که شامل:

- ۱- مصرف بی‌رویه آب و انرژی
- ۲- نحوه مناسب نگهداری مواد غذایی
- ۳- الگوی صحیح تقدیم
- ۴- بازیافت مواد بازیافتی می‌باشد.

۲. مهارت‌های ارتقای هویت: که این مهارت‌ها شامل:

- ۱- پیشینه تاریخی و هویت محله خود
- ۲-

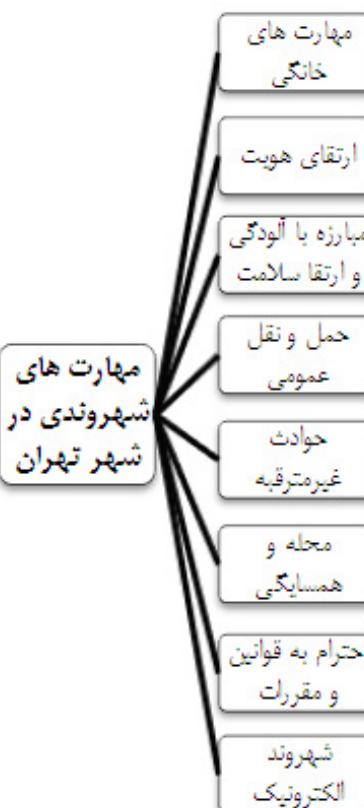
۶- اصول و معیارهای طراحی شهر آموزش‌دهنده در تهران

بر اساس مطالعات صورت گرفته پیرامون تجربه‌های جهانی شهر آموزش‌دهنده و تجزیه و تحلیل اطلاعات حاصل از آن‌ها، و با توجه به شرایط و وضعیت موجود شهر تهران، و برنامه‌های مورد نظر شهرداری تهران، پیرامون مهارت‌های شهروندی، در این بخش به ارائه اصول، معیارها و شاخص‌هایی برای تبدیل شدن تهران به یک شهر آموزش‌دهنده پیشنهاد می‌گردد.

۶- آموزش مهارت‌های شهروندی در تهران

در زمینه مهارت‌های مورد نیاز شهروندی که می‌تواند آموزش داده شود نظرات و برنامه‌های متعددی بیان شده و موارد چندی به عنوان مهارت‌های مورد نیاز شهروندی ذکر گردیده است. در برنامه‌های اول تا چهارم توسعه کشور اهدافی ذکر گردیده است که در آن‌ها تاکید خاصی بر شهروندی شده است. کمیت برنامه اول توسعه (۱۳۷۲)، مبتنی بر ده هدف کلیدی است که جهت‌گیری محوری اهداف برنامه اول در کل، با مؤلفه‌های اصلی شهروندی اجتماعی و رفاه، نسبتاً هم‌خوانی دارد. برنامه دوم و سوم توسعه نیز بر اهداف مشابهی استوار است، با این تفاوت که در برخی اهداف تصریحاً مشارکت سیاسی- اجتماعی پررنگ‌تر شده است. برنامه دوم توسعه به نظر می‌رسد که از شهروندی رفاه، به سمت شهروندی سیاسی، به معنای مورد نظر دولت یعنی کمک به دولت جهت انجام بهتر وظایف خود سوق داده شده است. در قالب بخش سوم برنامه چهارم توسعه، با عنوان توسعه

مهارت های شهررونده در شهر تهران

نمودار ۷. مهارت های شهرروندي مورد نياز پيشنهادى در شهر تهران، مأخذ: نگارندگان.

يا کار است.

۵. آمادگي برای حوادث غیرمتربقه: از جمله: ۱- مقابله با حوادث غیرمتربقه ۲- کمک های اوليه.

۶. مهارت های محله و همسایگی: اين مهارتها ۱- حقوق و تکاليف ساكنين آپارتمانها و همسایگان نسبت به هم ۲- روش های مختلف زیباسازی محله را در خود جای می دهند.

۷. احترام به قوانین و مقررات: از جمله: ۱- حقوق مقابله شهروند و شهرداری ۲- وظایف مقابله شورای شهر و شهردار ۳- بافت فرسوده و مزایای نوسازی اين بافتها ۴- پروژه های عمراني شهر تهران و محله خود ۵- محل هزينه درآمد شهرداری از عوارض نوسازی ۶- آشنایي با ساختار آموزش های شهروند ۷- وظایف شورایاري ها ۸- خدمات مرکز کارآفریني شهر تهران ۹- مجوزهای مورد نياز برای تعميرات کلي، جزئي و بازسازی.

۸. مهارت شهروند الکترونیک: که ۱- مفهوم شهرداری الکترونیک و خدمات الکترونیک شهرداری تهران ۲- آشنایي با سامانه های اطلاع رسانی را دربر می گيرد.

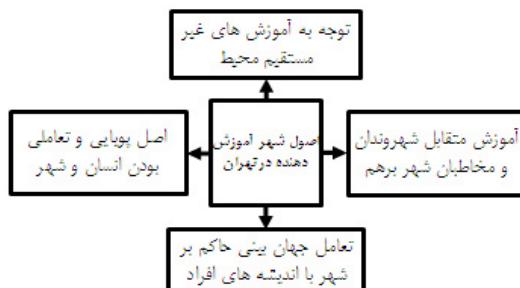
۶-۲ اصول شهر آموزش دهنده در تهران
اصل اول: توجه به آموزش های غيرمستقييم محيط: محيط به عنوان يكى از عوامل تأثيرگذار بر زندگى فرد، مجموعه اى از آموزش ها را به وي منتقل مى كند و اين آموزش ها، در حققت القا كننده فرهنگ های مختلف مورد نياز زندگى روزانه بشر مى باشند. از اين رو يكى از اساسى ترین اصل ها در طراحى تهران به عنوان شهر آموزش دهنده، توجه به آموزش های غيرمستقييم محيط و تبديل اين سيگنال ها به فرم هاي مى باشد كه علاوه بر قابل اجرا بودن تأثيرها اساسى در آموزش فرهنگ ها و هنجارهای مورد نياز جوامع بشرى داشته باشد. در صورت توجه به آموزش های غيرمستقييم محيط و داشتن تواناني تبديل آن ها به فرم هاي تأثيرگذار مى توان روح و فرهنگ يك زندگى اينده آل و مطابق با ارزش های جامعه را به شهروندان انتقال داد.

آسيب های اجتماعي مى شود.

۳. مبارزه با آلدگي هوا و ارتقا سلامت: از آن جمله مى توان به: ۱- آلدگي هوا و نحوه کاهش آن ۲- آلدگي صوتى و نحوه کاهش آن ۳- نحوه مقابله با برف و باران ۴- مبارزه با حيوانات موزى ۵- هزينه و مشكلات عدم رعایت بهداشت در اماكن عمومي ۶- سائر آلدگي های زیست محیطي ۷- آشنایي با نحوه مقابله با ناهنجاری های شهری ۷- نگهداری و دفع صحیح زباله، اشاره کرد.

۴. استفاده از حمل و نقل عمومي: اين مهارت دربرگيرنده: ۱- تبعات استفاده از وسائل حمل و نقل عمومي ۲- آشنایي با عالم راهنمایي و رانندگي ۳- حقوق عابرين و وسایط نقلیه نسبت به هم ۴- محدوده طرح ترافيك و زوج و فرد ۵- آشنایي با نحوه نگهداری خودرو ۶- نزديک ترین پارکينگ عمومي به محل سکونت

اصلی طراحی شهری، خلق فضاهایی است که تعامل با بستر و اقلیم بتواند بر فرهنگ و هویت بومی احترام گذاشته و به ارتقای آن کمک کند.

نمودار ۸. اصول مورد نیاز شهر آموزش دهنده در تهران،

اصل دوم: آموزش متقابل شهروندان و مخاطبان شهر بر هم؛ بر اساس اصل اول ذکر شده در فوق، محیط آداب، رسوم، ارزش‌ها و معیارهای فرهنگی و اجتماعی خاصی را به انسان منتقل می‌کند. با توجه به این که تأثیر محیط بر انسان، متاثر از وضع روحی انسان در زمان ادراک محیط، عوامل موروثی و زمینه‌های فرهنگی وی است، این تأثیر بر انسان‌های مختلف متفاوت می‌باشد و هر کس به میزان توانایی‌های خود از یک شهر، فرهنگی را می‌آموزد که به قدر مسلم متفاوت با برداشت‌های سایرین می‌باشد. از این‌رو هر کس می‌تواند برداشتی که از شهر داشته است را به دیگر شهروندان منتقل کند. در نتیجه باید به این امر توجه داشت که زمینه‌ای فراهم گردد که افراد بتوانند برداشت‌ها و یافته‌های خود از شهر را باهم به اشتراک گذاشته و از هم تأثیر پذیرند.

اصل سوم: تعامل جهان‌بینی حاکم بر شهر با اندیشه‌های افراد: شهر، مکانی است که بخش عظیمی از فعالیت‌های مربوط به زندگی انسان در آن جریان دارد و بسیاری از این رفتارها، در تماس با محیط و فضاهای شهری تغییر پیدا کرده و شکلی جدید به خود می‌گیرد، که زندگی بشر را تحت تأثیر قرار می‌دهد. از این‌رو شهر و اصول و جهان‌بینی‌های حاکم بر آن، رابطه‌ای تنگاتنگ و ناگسستنی با زندگی انسان دارد. خلاقیت فرد از باورها و اعتقاداتش شکل می‌گیرد و فضایی می‌آفریند که دربرگیرنده این اصول باشد. در نتیجه، جهان‌بینی فرد در طراحی‌اش نمایان می‌شود. از سوی دیگر این فضاهای اصولی را به انسان می‌آموزند که زندگی‌اش را سامان می‌بخشند. بنابراین اصول حاکم بر شهر و اندیشه‌های فرد در تعامل مستقیم باهم قرار دارند و یکدیگر را شکل می‌دهند.

اصل چهارم: اصل پویایی و تعاملی بودن انسان و شهر؛ خلق فضاهای شهری بدون در نظر گرفتن خصوصیات افرادی که در آن فعالیت می‌کنند تقریباً امری غیرممکن تلقی می‌شود. تقابل شهر و انسان باهم و رشد متوازن آن‌ها در فرآیند خدمت به نیازهای انسانی و برآورده کردن توقعات آن و ایجاد آرامش وی در بنا در دنیای امروزه یکی از ملزمات می‌باشد. در حقیقت یکی از آرمان‌های

مدیریت شهری

دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۱ بهار و تابستان
No.31 Spring & Summer

۱۰۱

- ۶-۳-معیارهای شهر آموزش دهنده در تهران**
- با توجه به بررسی تجربیات انجام شده و مطالعات صورت گرفته، این نتیجه حاصل شد که شهرها به عنوان یکی از محیط‌های اصلی که فرد ساعات زیادی از دوران زندگی خود را در آن سپری می‌کند و آموزش‌های زیادی در انتقال این محیط فرا می‌گیرند، می‌توانند تأثیر زیادی در انتقال و تعليم فرهنگ‌های مثبت یا منفی در فرد داشته باشند. در رابطه با آموزش‌های انتقال داده شده توسط شهرها، مجموعه‌ای از معیارهای اساسی که تأثیر مستقیمی بر بهبود و ارتقا سطح زندگی شهروندان دارد استنتاج شده است که با توجه به آموزش‌های مهارت‌های شهری و شهروندی موجود در سطح شهر تهران، هر یک از معیارهای یازده‌گانه فوق در قالب‌های جدیدی قابل دسته‌بندی می‌باشد.
- ۱- شهریوند الکترونیک:** تکنولوژی اطلاعات و ارتباطات تحولات گسترش‌های در تمامی عرصه‌های جامعه بشری به دنبال داشته است که میزان پیشرفت یک جامعه به ویzan دسترسی و آشنایی صحیح شهروندان با این دانش بستگی دارد. این عامل نقش تعیین کننده‌ای در آموزش اصول صحیح فرهنگی- اجتماعی به شهروندان دارد.
- ۲- ایجاد فضاهای ارتباطی مطلوب شهری:** دسترسی راحت و مناسب برای همه استفاده‌کنندگان،

اجتماعی و ارتقای تعامل خواهد شد. ارتباط و آشنایی میان نسل‌ها در زمان حضور انسان‌ها در عرصه‌های گروهی و فضاهای مشترک، موجب شکل‌گیری نوعی تعامل میان آن‌ها می‌شود که نقش مهمی در انتقال ارزش‌ها میان افراد و گسترش میدان آموزش‌های شهروندی می‌شود.

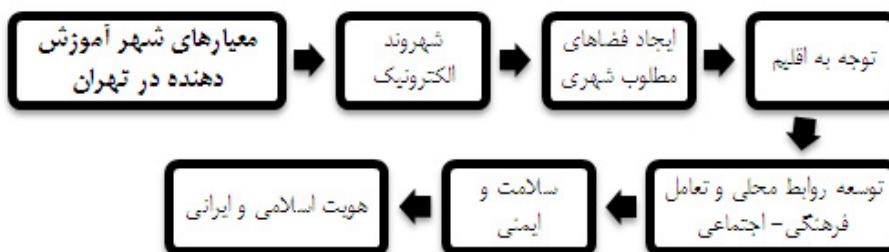
۵- سلامت و ایمنی: رعایت این اصل در جامعه موجب ایمنی و سلامت در به مقصد رسیدن، حفظ استاندارهای محیط فیزیکی و کمترین ریسک در تداخل وسایط نقلیه با عابرین پیاده می‌شود. تأمین این معیار به معنی احساس ایمنی برای حضور در فضا، پیشگیری فعال از وقوع جرم، زمینه مناسب برای کار و فعالیت و احساس عدالت اجتماعی در عرصه‌های عمومی و فضاهای شهری است. حفظ ایمنی به شیوه‌های غیرمستقیم با توسعه حضور شهروندان در محیط جایگاه ویژه‌ای دارد.

۶- هویت اسلامی و ایرانی: تاکید بر باورهای اسلامی و ایرانی، توجه هنجرهای منبعث از فرهنگ اسلامی و ایرانی، تاکید بر نماد و نشانه‌های هویتی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی و ایرانی از دستاوردهای بسیار مهم این معیار است. هویت ایرانی اسلامی در عرصه‌های عمومی و فضاهای شهری از اهمیت بهسازی برخوردار است. بهصورتی که در بسیاری از موارد شهروندان، رضایت و عدم رضایت خود را از محیط به کاربرد آن منوط می‌دانند، هرچند نتوانند آن را به زبان آورده، یا مطرح سازند، هویت ایرانی- اسلامی عرصه‌های عمومی و فضاهای شهری را آشناتر نشان می‌دهد.

هماهنگی سیستم‌های حمل و نقل با امکانات و ظرفیت‌ها، تاکید بر پیاده، امکانات جابه‌جایی مطمئن مردم و برای رسیدن به خدمات مورد نیاز، باید این معیار در جامعه و شهر تأمین شود. هراندازه دسترسی به محیط کامل‌تر باشد، محیط برای آموزش شهروندان مناسب‌تر خواهد بود.

۳- توجه به اقلیم و فضاهای سبز: وجود عرصه‌ها و فضاهای سرسبز، حضور گیاهان در فضاهای عرصه‌های مختلف شهری و حفظ تنوع گیاهی در نتیجه توجه به این معیار حاصل می‌شود. طبیعت می‌تواند به صورت مستقیم و غیرمستقیم در آموزش‌های محیطی ظاهر شود. محیط‌ها تا اندازه‌ای که با طبیعت هماهنگ‌اند، توسط مردم دوست‌داشتنی‌تر ارزیابی می‌شوند. این معیار سبب هویت‌بخشی به محیط فیزیکی، دل‌پذیر بودن پیاده‌راها، تاکید بر جنبه‌های مثبت زندگی و کاربرد صحیح مبلمان شهری می‌شود.

۴- تاکید بر محله و توسعه تعامل فرهنگی و اجتماعی: اجرای این معیار سبب توسعه روابط میان مردم، تاکید بر کالاهای داخلی به جای کالاهای لوکس خارجی، افزایش آشنایی مردم با یکدیگر خواهد شد. روابط محله‌ای می‌تواند از مطالعه سطح و کیفیت تعامل شهروندان با یکدیگر تشخیص داده شود. وجود این معیار در شهر سبب تشویق جمع‌گرایی و حضور در جمع، افزایش میزان حضور در محله و دیگر عرصه‌های عمومی، تاکید بر تعامل میان گروه‌های مختلف فرهنگی و

نمودار ۹. معیارهای شهر آموزش‌دهنده در تهران، مأخذ: نگارندگان.

جدول ۱۵. معیارها و شاخصهای طراحی شهر آموزش دهنده در شهر تهران، مأخذ: نگارندگان.

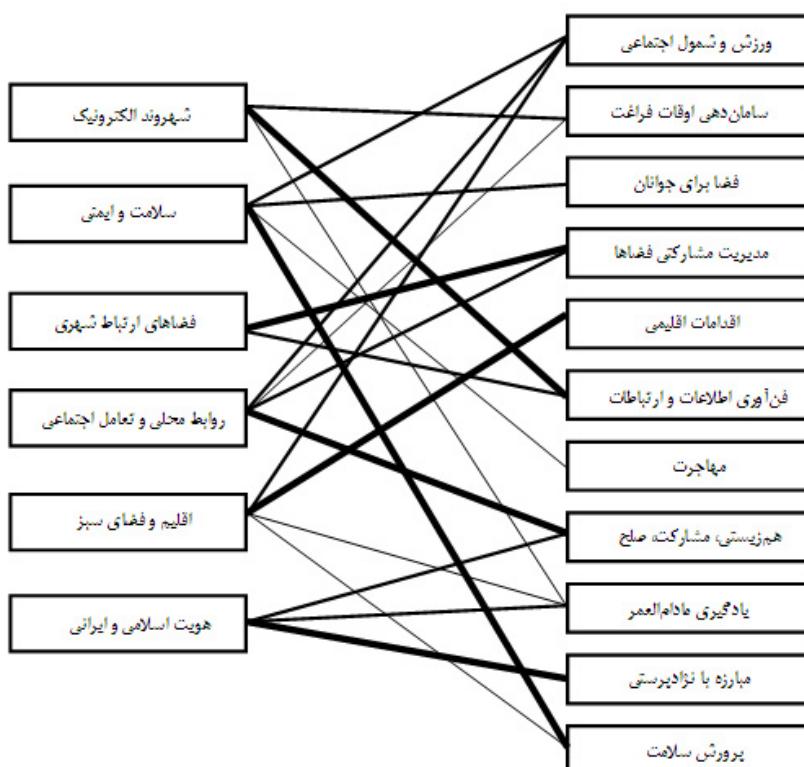
معیارها	شهر وند الکترونیک	سلامت و ایمنی	توجه به اقلیم و فضاهای سبز
تعريف	۱- تشکیل جوامع اطلاعاتی ۲- خلق فضای مجازی	۱- ایمنی و سلامت در به مقصد رسید. ۲- حفظ استاندارهای محیط فیزیکی	۱- هویت بخشی به محیط فیزیکی ۲- دل پذیر بودن پیاده راهها.
۱	آموزش مناسب به زنان، کودکان و سالمدان	۱	هارمونی و هماهنگی گیاهان در فضاهای شهری
۲	برقراری ارتباط میان نسل‌ها	۲	مبلمان مناسب (برای خیابان و غیره)
۳	افزایش امکانات	۳	هماهنگی با اقلیم و آب و هوا
۴	آمار میزان سطح سواد جامعه	۴	بهداشت عمومی محیط و بوی خوش
۵	دید کافی نسبت به جامعه جهانی	۵	ترویج کالاهای دوستدار محیط زیست
۶	ارتباط سازمان‌های مربوطه	۶	توجه به بازیافت و مواد بازیافت‌شدنی
۷	احساس پیشرفت	۷	کاربرد نمایه‌ای آشنا و چشم‌نواز
۸	فضاهای ارتباطی شهری	۸	هویت اسلامی و ایرانی
تعريف	۱- دسترسی راحت و مناسب برای همه استفاده کنندگان ۲- هماهنگی سیستم‌های حمل و نقل با امکانات و ظرفیت‌ها ۳- تأکید بر پیاده ۴- امکانات جابه‌جاگی مطمئن مردم برای رسیدن به خدمات موردنی	۱- توسعه روابط میان مردم ۲- تشویق جمع‌گرایی و حضور در جمع ۳- افزایش میزان حضور در محله و دیگر عرصه‌های عمومی ۴- ارتقاء تعامل، ارتباط و آشنایی میان نسل‌ها	۱- تاکید بر باورها اسلامی و ایرانی ۲- توجه هنجرهای منبع از فرهنگ اسلامی و ایرانی ۳- تاکید بر نماد و نشانه‌های هویتی مبتنی بر ارزش‌های اسلامی و ایرانی
۱	خوانایی دسترسی‌ها	۱	حضور نمادهای اسلامی و ایرانی
۲	دسترسی به مترو	۲	ارجاع خاطره‌های فرهنگی
۳	دسترسی به اتوبوس تندرو	۳	آرامش و هماهنگی محیطی
۴	دسترسی به تاکسی درون‌شهری	۴	پیرايش محیط از عناصر زائد
۵	پیاده‌رواری مسیرها	۵	تناسب میان کالبد و کاربری‌ها
۶	عدم مزاحمت‌های خیابانی	۶	تبلیغ رفتارهای هماهنگ با فرهنگ اسلامی ایران توسط محیط
۷	امکان بازی کودکان و نوجوانان	۷	خرده‌فروشی و نیازمندی‌های روزمره

آموزش متقابل شهروندان و مخاطبان شهر بر هم، تعامل جهان‌بینی حاکم بر شهر با اندیشه‌های افراد، اصل پویایی و تعاملی بودن انسان و شهر. این اصول همگی قابلیت کاربرد در ایران را داشته و می‌توانند در اجرای شهرهای آموزش‌دهنده به عنوان یک اصل کلی به کار گرفته شوند. براساس اصول بیان شده، می‌توان چارچوب‌های لازم برای هدایت برنامه‌های مدیریت شهری در حوزه شهر آموزش‌دهنده را برنامه‌ریزی نمود.

تمامی معیارهای آموزشی که از بررسی تجربیات صورت گرفته در سطح چهار قاره به دست آمده‌اند، قابلیت کاربرد در سطح شهر تهران را دارا نمی‌باشند. از میان تمام معیارهای شناسایی شده، معیارهای متناسب با شهر تهران، در قالب شش معیار اصلی، جمع‌بندی شده‌اند. این معیارها به سبب ویژگی‌های فraigیر خود، با شرایط اجتماعی و فرهنگی ایران سازگاری قابل قبولی دارند. در نمودار مربوط (نمودار شماره ۹)، همه این عوامل بیان شده‌اند. تمامی این معیارهای شش‌گانه در صورت

۷- نتیجه‌گیری و جمعبندی

امروزه بیشتر از هر زمان دیگری، شهرها تبدیل به محیط‌هایی برای آموزش ارزش‌ها، فرهنگ‌ها و معیارهای جامعه شده‌اند. در این راستا شهر ایرانی به عنوان یکی از کهن‌ترین شهرهای تاریخ، نباید از این امر مستثنی واقع شود. به عبارت دیگر، شهرهایی که ساخته می‌شوند و مجموعه فعالیت‌های بشری در آن‌ها صورت تحقق می‌پذیرد نیز باید طوری طراحی و خلق شوند که فضایی باشند برای آموزش اصول اساسی و حیاتی زندگی به شهرهای شهروندان. از آنجایی که شهر با فضاهای شهری ساخته و تعریف می‌شود، اصولی که می‌توانند نقش تعلیمی در محیط‌های شهری داشته باشند می‌توانند این نقش را در شهرها نیز اجرا کنند. با مرور و مطالعه تجربه‌های جهانی در زمینه شهرهای آموزش‌دهنده، چهار اصل اساسی برای تبدیل شهر تهران به شهر آموزش‌دهنده به دست آمد که عبارتند از: توجه به آموزش‌های غیرمستقیم محیط،

نمودار ۱۰. مطابقت معیارهای جهانی با معیارهای شهر تهران، مأخذ: نگارندگان.

کاربرد صحیح شان در طراحی شهری، می‌توانند یک شهر آموزش‌دهنده ایجاد کنند و محركی باشند برای حرکت رو به جلوی شهرهای معاصر ایران. شهر تهران نیز می‌تواند بر اساس چنین الگویی به شهری آموزش‌دهنده تبدیل شود. استخراج معیارهای شش گانه بیان شده براساس نیازهای واقعی شهر تهران، این فرصت را ایجاد می‌کند که مدل‌های جهانی شهرهای آموزش‌دهنده، بتواند به شکل بومی شده، در شهر تهران به اجرا درآید. معیارهای شش گانه استخراج شده و شاخص‌های مربوط، ابزاری هستند که براساس آن می‌توان مدل عملیاتی مورد نیاز برای تبدیل شهر تهران به یک شهر آموزش‌دهنده را برنامه‌ریزی کرده و به اجرا درآورد.

منابع

۱. احمدی، پروین، (۱۳۸۸). برنامه‌درسی میان رشته‌ای، فصل نامه مطالعات میان رشته‌ای در علوم انسانی، ۱(۳)، ۹۷-۱۲۶.
۲. بمانیان، محمدرضا، پورجعفر، محمدرضا، محمودی نژاد، هادی (۱۳۸۸). ارائه مدل پیشنهادی جهت پیاده‌سازی گردشگری الکترونیک در طرح‌های توسعه گردشگری روستایی (بررسی تطبیقی و ارائه مدل پیشنهادی با توجه به شرایط معاصر ایران)، مدیریت شهری، ۲۳، ۷۱-۸۸.
۳. زرشناس، لادن، مؤمنی دانایی، شهلا، عشق، مرتضی، امیدخدا، مریم، (۱۳۹۰)، کدام متد تدریس بهتر است؟ مشارکتی یا سخنرانی، مجله ایرانی آموزش در علوم پزشکی، ۱۱(۱)، ۳۱-۴۲.
۴. سیف، علی‌اکبر، (۱۳۸۷). روان‌شناسی پرورشی نوین (روان‌شناسی یادگیری و آموزش)، چاپ ششم، انتشارات دوران، تهران.
۵. سیف، علی‌اکبر، (۱۳۸۱). روان‌شناسی پرورشی (یادگیری و آموزش)، چاپ دوم، انتشارات آگاه، تهران.
۶. شارع‌پور، محمود، (۱۳۸۳). جامعه‌شناسی آموزش و پرورش، چاپ اول، انتشارات سمت، تهران.
۷. صرافی، مظفر، عبدالله‌ی، مجید، (۱۳۸۷). تحلیل مفهوم شهروندی و ارزیابی جایگاه آن در قوانین، مقررات و مدیریت شهری کشور، پژوهش‌های جغرافیایی، ۳۶، ۱۳۳-۱۶۲.
۸. عسکریان، مصطفی، (۱۳۸۵). جایگاه فرهنگ‌های قومی در تربیت شهری، فصل نامه نوآوری‌های آموزشی، ۱۷(۵)، ۱۳۳-۱۶۲.
۹. قائدی، یحیی، (۱۳۸۵). تربیت شهری، فصل نامه نوآوری‌های آموزشی، ۱۷(۵)، ۱۳۳-۱۶۲.
۱۰. لطف‌آبادی، حسین، (۱۳۸۵). آموزش شهری، ملی و جهانی همراه با تحکیم هویت و نظام ارزشی دانش‌آموزان، فصل نامه نوآوری‌های آموزشی، ۱۷(۵)، ۱۳۳-۱۶۲.
۱۱. محمدی مهر، غلامرضا، (۱۳۸۷). روش تحلیل محتوا (راهنمای عملی تحقیق)، نشر دانش‌نگار، تهران.
۱۲. مهدوی نژاد، محمدمجود (۱۳۸۴). آفرینشگری و روند آموزش خلاقانه در طراحی معماری، هنرهای زیبا، ۲۱، ۵۷-۶۶.
۱۳. وزیری، مژده، جهانی، شیدا، مهارت‌های شهری، مورد نیاز دانش‌آموزان دبستان‌های زلزله‌زده شهر بم، فصل نامه نوآوری‌های آموزشی، ۱۷(۵)، ۱۳۳-۱۶۲.
14. Mahdavinejad, Mohammadjavad, Moradchelleh, Abdolbaghi (2011). Problem and Tendencies of The Development of Architectural Sciences: Culture Research Aspect, Middle East Journal of Scientific Research, 10(6): 677-682.
15. Mahdavinejad, Mohammadjavad, Masoome Amini, (2011). Public participation for sustainable urban planning In Case of Iran, Procedia Engineering, 21, 405-413.
16. Garcia, Soledad, (1996). Cities and Citizenship, Blackwell Publisher, Cambridge, USA.
17. http://www.bcn.es/edcities/aice/estatiques/angles/sec_educating.html
18. <http://w10.bcn.es/APPS/>

edubidce/pubTemesAc.
do?iditem=301&pubididi=3
19. http://atcce.com/show.asp?id=890
20.http://eco.isu.ac.ir/intro/programs.
htm

دوفصلنامه مدیریت شهری
Urban Management
شماره ۳۱ بهار و تابستان ۹۲
No.31 Spring & Summer

۱۰۶